

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

Олександр Васильович Зюлківський

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему

«Бухгалтерський облік та аудит фінансових інвестицій»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник
д.е.н., проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК

(підпис)

Рецензент
д.е.н., проф. Олена ЛАГОВСЬКА

(підпис)

Завідувач кафедри інформаційних
систем в управлінні та обліку
д.е.н., проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК

(підпис)

Житомир
2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ (АУДИТУ) ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	5
1.1. Економічна сутність фінансових інвестицій як об'єкта бухгалтерського обліку та аналізу (аудиту).....	5
1.2. Анотований огляд вітчизняного законодавства та періодичної літератури з обліку та аналізу (аудиту).....	34
1.3. Міжнародні стандарти фінансової звітності та Міжнародні стандарти аудиту, що регулюють облік і аудит операцій з фінансових інвестицій.....	36
1.4. Динаміка розвитку галузі та місце ПрАТ «ЛамА» в ній.....	42
Висновки до розділу 1.....	46
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ЛамА»).....	48
2.1. Економічно-організаційна характеристика підприємства та організація бухгалтерського обліку на ньому.....	48
2.2. Організаційне та методичне забезпечення бухгалтерського обліку фінансових інвестицій на підприємстві.....	53
2.3. Оподаткування операцій з фінансових інвестицій.....	57
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ ГАЛУЗІ.....	62
3.1. Оцінка основних аналітичних показників діяльності досліджуваного підприємства.....	62
3.2. Організаційні засади аудиту за фінансовими інвестиціями.....	64
ВИСНОВОК.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність дослідження. В контексті активного впливу глобалізаційних процесів та змін в економічній парадигмі, Україна вибирає курс на повну інтеграцію в міжнародні економічні відносини та відповідність світовим стандартам. Заключення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом призвело до зростання зацікавленості зарубіжних інвесторів у національних підприємствах. Проте, низький рівень привабливості для інвестицій, несумісність національної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами, створює високий ризик для інтересів зарубіжних інвесторів і настає на необхідність у вдосконаленні механізмів розкриття інформації про економічні інтереси інвесторів. Таким чином, систематичне теоретичне та практичне дослідження процесу обліку фінансових інвестицій стає нагальним науковим завданням у сфері бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Значимість цієї проблеми визнають як українські, так і зарубіжні науковці, включаючи М. Бондара, Ф. Бутинця, С. Голова, Т. Камінську, Н. Кліма, Т. Лободзинську, М. Кобзєву, а також Дж. Дамодарана, Д. Вейганта, В. Кізо та Д. Уорфілда.

Незважаючи на вагомий внесок існуючих наукових досліджень у цю тему, присутність різниці між національними та міжнародними стандартами обліку фінансових інвестицій вимагає додаткової уваги для вивчення методів оцінки фінансових інвестицій на дату балансу. Це дозволить збільшити довіру користувачів фінансової звітності, поліпшити прийняття рішень щодо інвестицій та сприятиме покращенню інвестиційного клімату в країні в цілому.

Метою цього дослідження є аналіз і вивчення ключових аспектів бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій у контексті сучасних економічних умов, зокрема в контексті глобалізаційних процесів та міжнародних стандартів на прикладі ПрАТ «ЛамА».

Предметом дослідження є процеси бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій, що включає в себе збір, обробку, аналіз та звітність про фінансові інвестиції.

Об'єктом дослідження є ПрАТ «ЛамА».

При написанні дипломної роботи необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Провести анотований огляд вітчизняного законодавства та періодичної літератури, що стосується обліку та аудиту фінансових операцій об'єкта дослідження.
2. Проаналізувати міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту, які визначають процедури бухгалтерського обліку та аудиту фінансових операцій.
3. Провести економічно-організаційний аналіз об'єкта дослідження та описати систему бухгалтерського обліку на ньому.
4. Розглянути організаційне та методичне забезпечення бухгалтерського обліку об'єкта дослідження на підприємстві.

Наукова новизна даного дослідження полягає в комплексному підході до аналізу бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій, зокрема у з'єднанні теоретичних підходів із практичними аспектами.

Практична значущість дослідження. Дослідження надає підставу для вдосконалення методів бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій, що сприяє підвищенню їхньої ефективності та надійності, зокрема, на досліджуваному підприємстві.

Дипломна робота складається із вступу, 3 розділів, 11 підрозділів, висновку та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ (АУДИТУ) ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1. Економічна сутність фінансових інвестицій як об'єкта бухгалтерського обліку та аналізу (аудиту)

У сучасних умовах динамічного розвитку економіки та зростання ролі інвестиційної діяльності, актуальність дослідження проблем бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій складно переоцінити. Ефективне управління фінансовими інвестиціями, що ґрунтується на достовірній та прозорій інформації, є запорукою стабільності та стійкості розвитку підприємств, а також важливою складовою економічного зростання країни загалом.

Основна проблема, що досліджується в цій роботі, полягає в недосконалості існуючої системи бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій, яка не завжди в повній мірі відповідає сучасним потребам та викликам. Це зумовлено низкою факторів, зокрема:

- швидким розвитком інструментів та методів інвестування, появою нових видів фінансових інвестицій, що потребує постійного вдосконалення методології обліку та аудиту;
- зростанням складності фінансових інструментів та угод, що робить їх облік та аудит більш трудомістким та потребує високої кваліфікації фахівців;
- необхідністю забезпечення достовірності та прозорості інформації про фінансові інвестиції, що є важливою умовою для залучення інвестицій та захисту прав інвесторів.
- змінами в законодавстві та нормативній базі регулювання бухгалтерського обліку та аудиту, які потребують постійного оновлення та адаптації облікових та аудиторських процедур.

Існує безліч концепцій, методів та підходів до обліку та аудиту фінансових інвестицій, які висвітлюються в працях вітчизняних та зарубіжних науковців.

Серед основних концепцій, що досліджуються в цій сфері, можна виділити:

1. Концепція обліку фінансових інвестицій за собівартістю. Ця концепція передбачає, що фінансові інвестиції відображаються в бухгалтерському обліку за їх первісною вартістю протягом всього періоду їх володіння.

2. Концепція обліку фінансових інвестицій за справедливою вартістю. Ця концепція передбачає, що фінансові інвестиції відображаються в бухгалтерському обліку за їх поточною ринковою вартістю на звітну дату.

3. Концепція обліку фінансових інвестицій за методом участі в капіталі. Ця концепція використовується для обліку інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства, коли інвестор має значний вплив на їх діяльність.

Важливо зазначити, що жодна з цих концепцій не є універсальною та не може бути застосована до всіх видів фінансових інвестицій. Вибір концепції обліку залежить від низки факторів, таких як тип фінансових інвестицій, цілі інвестування, наявність контролю над інвестованим підприємством тощо.

Окрім вищезазначених концепцій, в науковій літературі також досліджуються такі питання:

ЧПВ (Чиста Приведена Вартість) - це метод оцінки інвестицій, який ґрунтується на дисконтуванні майбутніх грошових потоків від інвестицій до їх поточної вартості. Іншими словами, ЧПВ показує, скільки грошей ви заробите або втратите, якщо інвестуєте певну суму грошей сьогодні і отримуватимете від інвестицій гроші протягом певного періоду часу в майбутньому, з урахуванням дисконтної ставки.

ЧПВ розраховується за допомогою наступної формули:

$$\text{ЧПВ} = \sum (CF_t / (1 + d)^t)$$

де:

- CF_t - чистий грошовий потік в момент часу t ;
- d - дисконтна ставка;
- t - номер періоду (1, 2, 3, ...).

Інтерпретація ЧПВ:

- ЧПВ > 0 : Інвестиції є прибутковими, оскільки їх очікувана прибутковість перевищує дисконтну ставку;
- ЧПВ $= 0$: Інвестиції не приносять ні прибутку, ні збитків;
- ЧПВ < 0 : Інвестиції є збитковими, оскільки їх очікувана прибутковість нижча за дисконтну ставку.

Переваги методу ЧПВ:

- враховує часову вартість грошей;
- дозволяє порівняти різні інвестиційні проекти з різними термінами служби.
- відносно простий у розрахунку.

Недоліки методу ЧПВ:

- чутливий до зміни дисконтної ставки;
- не враховує ризику інвестицій.

Припустимо, ви розглядаєте можливість інвестування 10 000 грн. в проект, який буде генерувати чисті грошові потоки в розмірі 2 000 грн. щорічно протягом 5 років. Дисконтна ставка становить 10%.

$$ЧПВ = (2\,000 / (1 + 0.1)^1) + (2\,000 / (1 + 0.1)^2) + \dots + (2\,000 / (1 + 0.1)^5) = 8\,110.66 \text{ грн.}$$

Оскільки ЧПВ > 0 , то даний проект є прибутковим.

Індекс прибутковості інвестицій (ІПІ) - це показник, який показує, скільки грошей отримує інвестор на кожную вкладену гривню. Іншими словами, ІПІ показує рентабельність інвестицій.

ІПІ розраховується за допомогою наступної формули:

$$ІПІ = ЧПВ / \text{Початкові інвестиції}$$

Інтерпретація ІПІ:

- $ІПІ > 1$: Інвестиції є прибутковими, оскільки на кожен вкладений гривню інвестор отримує більше 1 гривні;
- $ІПІ = 1$: Інвестиції не приносять ні прибутку, ні збитків;
- $ІПІ < 1$: Інвестиції є збитковими, оскільки на кожен вкладений гривню інвестор отримує менше 1 гривні.

Переваги методу ІПІ:

- простий у розрахунку;
- зрозумілий для неспеціалістів;
- дозволяє порівняти різні інвестиційні проекти з однаковими початковими інвестиціями.

Недоліки методу ІПІ:

Внутрішня норма рентабельності (ВНР) - це дисконтна ставка, при якій ЧПВ інвестицій дорівнює нулю. Іншими словами, ВНР показує максимальну рентабельність, яку може забезпечити інвестиція.

Знайти ВНР можна двома способами:

1. Метод проб та помилок: Цей метод полягає в підстановці різних дисконтних ставок у формулу ЧПВ доти, доки ЧПВ не дорівнюватиме нулю. Ставка, за якої $ЧПВ = 0$, і є ВНР.

2. Фінансовий калькулятор або програма електронних таблиць: Більш зручним способом є використання фінансового калькулятора або програми електронних таблиць, які мають функцію розрахунку ВНР.

Інтерпретація ВНР:

- $ВНР > \text{Дисконтна ставка}$: Інвестиції є прибутковими, оскільки їх внутрішня рентабельність перевищує мінімальну необхідну ставку доходу (дисконтну ставку);

– $VNP < \text{Дисконтна ставка}$: Інвестиції є збитковими, оскільки їх внутрішня рентабельність нижча за мінімальну необхідну ставку доходу.

Переваги методу VNP:

– враховує часову вартість грошей;
– дозволяє порівняти різні інвестиційні проекти з різними термінами служби.

Недоліки методу VNP:

– може існувати декілька значень VNP для одного проекту (залежно від структури грошових потоків).
– не враховує ризики інвестицій.

Період окупності - це часовий проміжок, за який інвестиції окупляться, тобто чисті грошові потоки від інвестицій дорівнюватимуть початковим інвестиціям.

Існує декілька способів розрахунку періоду окупності, найпоширенішим з яких є метод накопичення чистих грошових потоків. Цей метод полягає в послідовному додаванні чистих грошових потоків доти, доки сума не перевищить початкові інвестиції. Період, в якому відбувається перевищення, вважається періодом окупності, а решта суми (різниця між сумою чистих грошових потоків та початковими інвестиціями) відноситься до наступного періоду. Коротший період окупності вважається більш привабливим, оскільки інвестор швидше повертає свої вкладені кошти.

Переваги методу періоду окупності:

– простий у розрахунку;
– корисний для оцінки ліквідності інвестицій.

Недоліки методу періоду окупності:

– не враховує часову вартість грошей;
– не враховує грошові потоки після періоду окупності.

Метод порівняльного аналізу – це метод оцінки інвестицій, який полягає в порівнянні показників ефективності різних інвестиційних проектів.

Показники, які можна використовувати для порівняння:

- ЧПВ;
- ІП;
- ВНР;
- період окупності;
- термін окупності інвестицій (розраховується як обернена величина до ВНР);
- коефіцієнт рентабельності інвестицій (ROI) - співвідношення середньорічного чистого прибутку від інвестицій.

Дана тема потребує подальшого більш глибокого дослідження: вдосконалення методології обліку та аудиту фінансових інвестицій, розробки нових методів та інструментів аудиту, гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту з міжнародними стандартами.

Загалом, дотичним поняттям до нашої теми є поняття інвестицій. Інвестиції визначаються як господарські операції, що включають у себе придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів у заміन на гроші або майнові цінності. Інвестиції можуть бути розділені на такі категорії:

а) Капітальні інвестиції – це господарські операції, спрямовані на придбання будівель, споруд, та інших об'єктів нерухомості, а також інших основних засобів та нематеріальних активів, які підлягають амортизації відповідно до встановлених норм Податкового кодексу. По суті, це – вкладення в активи, які використовуються для виробництва або надання послуг. Ці активи мають тривалий термін служби (більше одного року) і підлягають амортизації протягом певного періоду. До таких інвестицій належать:

- нерухомість - будівлі, споруди, земля та інші об'єкти нерухомості;

- основні засоби - машини, обладнання, транспортні засоби та інші активи, що використовуються у виробництві;
- нематеріальні активи - патенти, авторські права, торгові марки та інші активи, що мають економічну цінність.

Капітальні інвестиції можуть бути ризикованими, але вони також можуть приносити значний прибуток. Важливо ретельно дослідити та проаналізувати будь-яку капітальну інвестицію перед тим, як її робити.

б) Фінансові інвестиції – це господарські операції, що включають у себе придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів. Фінансові інвестиції можна поділити на:

1. Прямі інвестиції – це господарські операції, що передбачають внесення грошових коштів або майнових цінностей у обмін на корпоративні права, які випускаються юридичною особою при їхньому розміщенні;

2. Портфельні інвестиції – це господарські операції, які передбачають придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за гроші на фондовому чи товарному ринку;

До фінансових інвестицій належать:

- акції - частки власності в компаніях;
- облігації - боргові зобов'язання компаній або урядів;
- інвестиційні фонди - колективні інвестиційні портфелі, що управляються професіоналами;
- деривативи - фінансові інструменти, ціна яких залежить від базового активу, такого як акції, облігації або товари.

Фінансові інвестиції можуть бути менш ризикованими, ніж капітальні інвестиції, але вони також можуть приносити менший прибуток. Важливо диверсифікувати свій портфель фінансових інвестицій, щоб зменшити ризики.

в) Реінвестиції – це господарські операції, що включають в себе здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок прибутку,

отриманого від інвестиційних операцій. Це дозволяє інвесторам збільшувати свій капітал з часом за рахунок ефекту складання.

Переваги реінвестування:

- збільшення капіталу: завдяки реінвестуванню прибуток від початкових інвестицій стає частиною основної суми, що призводить до більшого прибутку в майбутньому;

- ефект складування: з часом прибуток від реінвестування також починає приносити прибуток, що призводить до експоненціального зростання капіталу;

- зниження ризику: реінвестування дивідендів або іншого інвестиційного доходу може допомогти згладити короткострокові коливання ринку, адже ви купуєте більше акцій, коли ціни низькі, і менше, коли ціни високі;

- складні відсотки: реінвестування дозволяє отримувати складні відсотки, де відсотки нараховуються не лише на початкову суму інвестиції, але й на накопичений прибуток.

- приклади реінвестування:

- дивіденди: компанії можуть виплачувати частину свого прибутку акціонерам у вигляді дивідендів. інвестори можуть реінвестувати ці дивіденди, купуючи більше акцій компанії або інвестуючи в інші активи;

- процентний дохід: інвестори, які володіють облігаціями, можуть отримувати регулярні процентні платежі. ці платежі можна реінвестувати, щоб збільшити загальний дохід;

- прибуток від продажу: якщо інвестор продає актив з прибутком, він може реінвестувати цей прибуток в інші активи.

Реінвестування найкраще підходить для інвесторів з довгостроковим горизонтом інвестування. Це пов'язано з тим, що ефект складання потребує часу для того, щоб суттєво вплинути на капітал. Інвестиції завжди пов'язані з ризиком, і реінвестування не є винятком. Інвестори повинні ретельно

досліджувати будь-які інвестиції перед тим, як їх робити, і диверсифікувати свій портфель, щоб зменшити ризики. Прибуток від інвестицій може оподатковуватися. Інвесторам слід враховувати податкові наслідки реінвестування перед прийняттям будь-яких рішень.

Загалом, реінвестування може бути потужним інструментом для збільшення капіталу з часом. Проте, важливо розуміти ризики та податкові наслідки, перш ніж використовувати цю стратегію.

Згідно з П(С)БО 12 "Інвестиції", фінансові інвестиції - це активи, які утримуються з метою отримання доходу у вигляді дивідендів, процентів, інших доходів, пов'язаних з участю в капіталі інших підприємств, а також зростання вартості таких інвестицій. До фінансових інвестицій відносяться інвестиції в цінні папери: акції, облігації, векселі, деривативи тощо.

1. Акції: частки власності в компаніях. Власники акцій мають право голосу на загальних зборах акціонерів, а також отримують дивіденди, якщо компанія їх виплачує. Приклади: Акції Apple, Amazon, Microsoft, Tesla, Alphabet (Google).

2. Облігації: Боргові зобов'язання компаній або урядів. Інвестори, які купують облігації, дають позику емітенту облігацій і отримують за це фіксований відсоток (купон) протягом певного періоду часу. Приклади: Державні облігації США, корпоративні облігації Apple, Microsoft, Boeing, Volkswagen.

3. Векселі: короткострокові боргові зобов'язання, які зазвичай випускаються компаніями для залучення коштів. Векселі мають термін погашення від декількох днів до одного року. Наприклад, це можуть бути комерційні та казначейські векселі.

4. Деривативи: фінансові інструменти, ціна яких залежить від базового активу, такого як акції, облігації або товари. Деривативи використовуються для спекуляцій, хеджування ризиків або диверсифікації портфеля. Приклади: ф'ючерси, опціони та свопи.

5. Інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства: частки в капіталі інших підприємств, які дають право голосу та можливість впливати на їх діяльність.

6. Асоційовані підприємства: Це компанії, в яких інвестор володіє часткою капіталу, що становить від 10% до 20%, і має суттєвий вплив на їх діяльність. Приклад: компанія А володіє 15% акцій компанії В.

7. Паї інвестиційних фондів - це колективні інвестиційні портфелі, які управляються професіоналами. Інвестори, купуючи паї ПФУ, стають співвласниками його портфеля. Приклад: ПФ, який інвестує в акції українських компаній.

Загалом, інвестиції в цінні папери, асоційовані та дочірні підприємства, а також інші фінансові інвестиції завжди пов'язані з ризиком. Інвестори повинні ретельно досліджувати будь-які інвестиції перед тим, як їх робити, і диверсифікувати свій портфель, щоб зменшити ризики. Одним з дотичних понять до цієї теми є ліквідність.

Ліквідність - це легкість, з якою актив можна перетворити на готівку. Деякі фінансові інвестиції, такі як акції, що активно торгуються на біржі, є highly liquid (дуже ліквідними). Інші інвестиції, такі як акції невідомих компаній або позики, надані іншим підприємствам, можуть бути illiquid (неліквідними).

Інвестори повинні визначати свої інвестиційні цілі перед тим, як вибрати фінансові інвестиції. Деякі цілі можуть включати отримання поточного доходу (відсотки, дивіденди), зростання капіталу (збільшення вартості інвестицій) або збереження капіталу (захист від інфляції).

Інвестиційний горизонт - це період часу, протягом якого інвестор планує утримувати свої інвестиції. Інвестиції з коротким терміном горизонту можуть бути більш схильні до ризику, ніж інвестиції з довгим терміном горизонту.

Фінансові інвестиції пропонують широкий спектр можливостей для інвесторів з різними цілями та рівнями ризику. Ретельне дослідження,

диверсифікація портфеля та розуміння власних інвестиційних цілей є ключовими факторами успішного інвестування.

Облік фінансових інвестицій - це процес систематичного відображення в бухгалтерській звітності інформації про інвестиції, здійснені підприємством. Облік може вестися за двома основними методами: за собівартістю та за справедливою вартістю.

Якщо ми говоримо про облік за собівартістю, то він застосовується до довгострокових інвестицій, які не передбачають активного управління. Це означає, що інвестиції відображаються в балансі за їх первісною вартістю, тобто за ціною, за якою вони були придбані. Згодом первісна вартість інвестицій може коригуватися на суму нарахованої амортизації (для деяких видів інвестицій) або знецінення (для інвестицій, які втратили свою цінність).

Переваги обліку за собівартістю:

- простота: цей метод є досить простим у застосуванні, адже не потребує постійної оцінки справедливої вартості інвестицій;
- зрозумілість: баланс підприємства дає чітке уявлення про первісну вартість інвестованих коштів.

Недоліки обліку за собівартістю:

- неактуальність інформації: балансова вартість інвестицій може не відповідати їх реальній ринковій вартості, що може призвести до спотворення фінансового стану підприємства;
- відсутність відображення змін ринкової вартості: зміна ринкової вартості інвестицій не відображається в балансі до моменту їх продажу або знецінення.

Щодо обліку за справедливою вартістю, то цей метод застосовується до короткострокових інвестицій, а також до довгострокових інвестицій, які передбачають активне управління. Це означає, що інвестиції відображаються в балансі за їх справедливою вартістю, тобто за ціною, за якою вони могли б бути продані на дату складання балансу. Справедлива вартість зазвичай визначається на основі ринкових котирувань або оцінки експертів.

Переваги обліку за справедливою вартістю:

- актуальність інформації: балансова вартість інвестицій відповідає їх реальній ринковій вартості, що дає більш чітке уявлення про фінансовий стан підприємства;
- відображення змін ринкової вартості: зміна ринкової вартості інвестицій відображається в балансі протягом звітного періоду, що дає можливість оцінити вплив цих змін на фінансові результати підприємства.

Недоліки обліку за справедливою вартістю:

- складність: цей метод є більш складним у застосуванні, адже потребує регулярної оцінки справедливої вартості інвестицій.
- суб'єктивність: оцінка справедливої вартості може бути суб'єктивною, адже це залежить від обраних методів оцінки та експертної думки.

Вибір методу обліку фінансових інвестицій залежить від:

- видів інвестицій: довгострокові інвестиції, які не передбачають активного управління, зазвичай обліковуються за собівартістю. Короткострокові інвестиції, а також довгострокові інвестиції, які передбачають активне управління, зазвичай обліковуються за справедливою вартістю;
- цільового призначення інвестицій: ті з них, що призначені для тривалого володіння, зазвичай обліковуються за собівартістю. Інвестиції, які призначені для торгівлі або швидкого продажу, зазвичай обліковуються за справедливою вартістю;
- вимог нормативно-регуляторних актів: деякі нормативно-регуляторні акти можуть вимагати від підприємств застосовувати певний метод обліку фінансових інвестицій;

Встановлює загальні правила здійснення фінансових інвестицій Господарський кодекс України. Ці правила спрямовані на захист прав інвесторів, стимулювання економічного росту та запобігання монополізації ринку.

Форми здійснення фінансових інвестицій:

1. Внесення коштів до статутного капіталу інших підприємств. Це найпоширеніший спосіб здійснення фінансових інвестицій. Інвестор стає співвласником підприємства, отримуючи право на частку його прибутку.

Переваги:

- можливість отримувати високий дохід у вигляді дивідендів;
- можливість впливати на управління підприємством;
- збільшення ринкової вартості інвестиції.

Недоліки:

- ризик втрати інвестованих коштів у разі банкрутства підприємства;
- необхідність вкладати значні кошти;
- необхідність брати участь в управлінні підприємством.

2. Придбання цінних паперів інших підприємств: цінні папери, такі як акції та облігації, дають інвесторам право на частку прибутку підприємства або на фіксований дохід у вигляді відсотків.

Переваги:

- висока ліквідність (можливість швидко продати цінні папери);
- можливість диверсифікувати інвестиційний портфель;
- порівняно невеликі інвестиційні суми.

Недоліки:

- ризик втрати інвестованих коштів у разі падіння ринкової вартості цінних паперів;
- необхідність ретельно аналізувати фінансовий стан емітента цінних паперів;
- необхідність володіти знаннями про ринок цінних паперів.

3. Надання позик іншим підприємствам: інвестор надає позику підприємству під відсотки, тим самим фінансуючи його діяльність.

Переваги:

- фіксований дохід у вигляді відсотків;

- можливість забезпечити повернення інвестованих коштів за допомогою застави.

Недоліки:

- ризик невиконання зобов'язань позичальником;
- необхідність ретельно аналізувати фінансовий стан позичальника;
- необхідність володіти знаннями про кредитний ринок.

4. Придбання інших фінансових активів: наприклад, депозитні сертифікати, паї пайових інвестиційних фондів, ф'ючерси та опціони. ○

Переваги:

- широкий спектр інструментів для диверсифікації інвестиційного портфеля;
- можливість отримати високий дохід.

Недоліки:

- високий ризик, пов'язаний з деякими фінансовими інструментами;
- необхідність володіти знаннями про специфіку різних фінансових інструментів..

Важливим інструментом в темі фінансових інвестицій є захист самих інвесторів. Українське законодавство передбачає ряд таких заходів цього:

1. Ліцензування діяльності професійних учасників ринку цінних паперів. Це допомагає забезпечити певний рівень кваліфікації та надійності цих компаній;

2. Розкриття інформації: емітенти цінних паперів зобов'язані розкривати інвесторам повну та достовірну інформацію про свою діяльність, фінансовий стан та ризики;

3. Державний контроль: державні органи здійснюють контроль за діяльністю професійних учасників ринку цінних паперів та емітентів, щоб запобігти шахрайству та захистити інтереси інвесторів.

Доходи інвесторів від фінансових інвестицій оподатковуються відповідно до податкового законодавства України. Ставки податку можуть відрізнятися

залежно від виду інвестиційного доходу (дивіденди, відсотки, прибуток від продажу цінних паперів тощо).

Фінансові інвестиції можуть бути ефективним способом збільшення капіталу та отримання доходу. Україна пропонує інвесторам певні можливості, але також встановлює певні обмеження та вимоги. Інвесторам слід ретельно вивчати законодавство, аналізувати ринки та консультуватися з фахівцями перед здійсненням фінансових інвестицій.

Окрім цього, інвестиції не повинні призводити до монополізації ринку. Це означає, що одному інвестору не дозволено володіти контрольною часткою (більше 50%) акцій або статутного капіталу кількох підприємств, які конкурують на одному ринку.

Інвестори, які здійснюють фінансові інвестиції в Україні, мають право:

- отримувати частину прибутку підприємства, в яке вони інвестували, у вигляді дивідендів, процентів або інших виплат;
- брати участь в управлінні підприємствами, в які вони інвестували.

Фінансові інвестиції є важливою складовою діяльності підприємств. Вони дозволяють підприємствам отримувати додатковий дохід, а також диверсифікувати свої активи.

Перш за все, це - розміщення капіталу у різноманітні фінансові активи, такі як фондові та грошові інструменти, а також статутні капітали юридичних осіб, з метою отримання майбутніх вигід. Ці вигоди можуть включати частину прибутку, збільшення вартості капіталу, або навіть частковий або повний контроль над підприємством. Фінансові інвестиції, як правило, включають вкладення у цінні папери.

Фінансові інвестиції розглядаються як активний спосіб використання тимчасово вільного капіталу для досягнення стратегічних цілей. Часто це означає інвестування у цінні папери, але деякі суб'єкти господарювання, які не є акціонерними товариствами, все частіше використовують операції з формування та переуступки частин своїх статутних капіталів та паїв.

Економічне значення фінансових інвестицій полягає у тому, що вони надають інвесторам можливість реалізувати їхню стратегію на фінансовому ринку. Вони можуть приносити дохід у формі відсотків, дивідендів, курсової різниці, збільшення курсової вартості або частки прибутку підприємства. Отже, інвестування вільних коштів у цінні папери може мати різні цілі, такі як отримання прибутку, конвертація вільних заощаджень у високоліквідні цінні папери, або встановлення офіційних відносин або контролю над емітентом.

Характеристики проведення фінансових інвестицій (далі – ФІ):

1. ФІ є самостійним видом економічної діяльності, який має ряд особливостей. Основною метою ФІ є отримання доходу або інших вигод у майбутньому. Предметом ФІ є фінансові активи, такі як цінні папери, частки в статутному капіталі інших підприємств, депозити, кредити тощо. Суб'єктами ФІ можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. ФІ опосередковують економічні відносини між інвесторами та емітентами фінансових активів. Результатом ФІ є отримання інвесторами доходу або інших вигод у вигляді приросту капіталу, дивідендів, процентів тощо.

2. ФІ відіграють важливу роль у системі зовнішніх інвестицій, адже вони дозволяють:

- залучати додаткові кошти: підприємства можуть залучати додаткові кошти для розвитку свого бізнесу шляхом випуску та розміщення цінних паперів, залучення кредитів, розміщення депозитів тощо;
- диверсифікувати ризики: інвестори можуть диверсифікувати ризики своїх інвестицій шляхом вкладення коштів в різні фінансові активи;
- збільшити інвестиційні доходи: інвестори можуть отримувати додатковий інвестиційний дохід у вигляді дивідендів, процентів, приросту капіталу тощо.

3. Портфельні ФІ - це інвестиції, які здійснюються з метою диверсифікації ризиків та отримання максимального доходу при допустимому рівні ризику. Ці інвестиції зазвичай використовуються:

- підприємствами реального сектора економіки для отримання додаткового інвестиційного доходу та захисту від інфляції;

- приватними інвесторами, які можуть використовувати портфельні ФІ для збільшення своїх капіталів та досягнення довгострокових фінансових цілей.

Портфельні ФІ можуть включати:

- акції, які дають інвесторам право на частку прибутку підприємства та можливість впливати на його управління;

- облігації, що дають інвесторам право на фіксований дохід у вигляді відсотків та повернення вкладених коштів після закінчення строку дії облігації;

- інші фінансові активи, такі як депозити, паї пайових інвестиційних фондів, ф'ючерси та опціони.

Підприємства та інвестори мають широкий вибір інструментів ФІ, які можна використовувати для досягнення своїх інвестиційних цілей. Вибір інструментів ФІ залежить від:

- інвестиційних цілей: інвестор повинен чітко визначити свої інвестиційні цілі, тобто те, що він хоче отримати від своїх інвестицій (дохід, збереження капіталу, зростання капіталу тощо);

- рівня ризику: інвестор повинен оцінити свою готовність до ризику, тобто те, який рівень ризику він може прийняти для досягнення своїх інвестиційних цілей;

- інвестованого капіталу: інвестор повинен враховувати розмір інвестованого капіталу, адже деякі інструменти ФІ можуть вимагати значних вкладень.

Одним з ключових факторів при виборі інструментів ФІ є співвідношення між дохідністю та ризиком. Зазвичай, чим вища очікувана дохідність інструменту, тим вищий ризик його втратити. Інвестори повинні знайти баланс між дохідністю та ризиком, який відповідає їхнім інвестиційним цілям та рівню толерантності до ризику.

Іншим важливим фактором є співвідношення між дохідністю та ліквідністю інструментів ФІ. Ліквідність - це можливість швидко та без втрат перетворити інструмент ФІ на готівку. Зазвичай, чим вища дохідність інструменту, тим нижча його ліквідність. Інвестори повинні враховувати свою потребу в ліквідності коштів при виборі інструментів ФІ.

Приклади інструментів ФІ:

- висока дохідність - високий ризик, низька ліквідність: акції малих підприємств, венчурний капітал;
- середня дохідність - середній ризик, середня ліквідність: акції великих, стабільних компаній, корпоративні облигації;
- низька дохідність - низький ризик, висока ліквідність: депозитні сертифікати, державні облигації.

Фінансові інвестиції пропонують широкий спектр можливостей для інвесторів та підприємств. Розуміння характеристик ФІ, доступних інструментів та співвідношення між дохідністю, ризиком та ліквідністю є ключовими факторами для прийняття успішних інвестиційних рішень.

Зазвичай виділяють три основні типи фінансових активів:

1. Активи з фіксованим доходом - це активи, які гарантують власнику фіксований дохід протягом певного періоду часу. До них належать:
 - депозитні сертифікати - це сертифікати, які засвідчують внесення певної суми грошей на депозитний рахунок банку на певний термін. Власник депозитного сертифіката отримує фіксований відсоток за свої кошти протягом строку дії депозиту;
 - облигації - це боргові цінні папери, які емітують компанії або уряди для залучення коштів. Власник облигації отримує фіксований купонний дохід протягом строку дії облигації, а також повернення номінальної вартості облигації після закінчення строку дії;

- державні векселі - це короткострокові боргові цінні папери, які емітує уряд. Власник державного векселя отримує фіксований дохід при його погашенні.

Переваги активів з фіксованим доходом: стабільність доходу, низький ризик та захист від інфляції. Серед недоліків – низька дохідність, ризики процентних ставок та дефолту.

2. Звичайні акції. Якщо порівнювати з іншою категорією, то власники звичайних акцій мають право на:

- отримання дивідендів: компанія може виплачувати дивіденди власникам звичайних акцій з чистого прибутку;

- участь в управлінні компанією: власники звичайних акцій мають право голосу на загальних зборах акціонерів;

- частку в активах компанії: у разі ліквідації компанії власники звичайних акцій мають право на частку в її активах.

Переваги звичайних акцій: потенціал для високої дохідності, право голосу всередині компанії, захист від інфляції. Недоліки звичайних акцій – високий ризик, нестабільний дохід та відсутність пріоритету в разі ліквідації.

3. Похідні цінні папери - це контракти, вартість яких залежить від вартості інших активів, таких як акції, облігації, сировина, валюта тощо. До найбільш поширених похідних цінних паперів належать:

- опціони - це контракт, який дає право, але не зобов'язання, купити або продати певний актив за певною ціною протягом певного періоду часу;

- ф'ючерси - це контракт, який зобов'язує покупця придбати, а продавця - продати певний актив за певною ціною в майбутньому;

- свопи - це контракт, за яким дві сторони домовляються про обмін потоками платежів протягом певного періоду часу.

Переваги похідних цінних паперів полягають в тому, що вони захищені від ризиків, можуть використовуватися для спекуляції на рухах цін та зазвичай лише

збільшують прибуток інвестиційного портфеля. Основні недоліки похідних цінних паперів: є ризиковими інструментами в плані значних збитків для інвесторів, важко зрозумілі для інвесторів-початківців і мають високі транзакційні витрати.

Вибір типу фінансового активу залежить від інвестиційних цілей, рівня толерантності до ризику та індивідуальних фінансових обставин інвестора. Активи з фіксованим доходом підходять для інвесторів, які прагнуть до стабільності та безпеки інвестицій. Звичайні акції підходять для інвесторів, які готові взяти на себе більший ризик в обмін на потенціал для високої дохідності. Похідні цінні папери є складними інструментами, які повинні використовуватися тільки досвідченими інвесторами.

Форми фінансових інвестицій:

1. Інвестування капіталу у цінні папери, що проводиться підприємствами на вищих стадіях їхнього економічного розвитку. Цей процес включає формування портфеля цінних паперів з боргових інструментів та інструментів власності з метою розширення впливу на ринок і підвищення конкурентоспроможності. У випадку фінансових труднощів, цей портфель може використовуватись як фінансовий резерв. Інвестиційна стратегія відіграє значну роль у забезпеченні активного розвитку підприємства.

2. Інвестування коштів у статутні капітали спільних підприємств. Мета полягає у встановленні фінансового впливу на інші підприємства з метою галузевої, товарної, диверсифікації, вертикальної та горизонтальної інтеграції, а також розвитку власної інфраструктури.

3. Інвестування капіталу у дохідні види грошових інструментів, таких як депозитні вклади та придбання валюти, дорогоцінних металів, каменів і т. д. Мета полягає в ефективному використанні тимчасово вільних коштів.

Інвестування капіталу в прибуткові фінансові інструменти є важливою стратегією для багатьох інвесторів. Цінні папери є документами стандартного формату з відповідними реквізитами, які свідчать про права на грошові або

майнові активи. Вони визначають взаємовідносини між емітентом та власником і передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення, а також можливість передачі цих прав іншим особам.

Цінні папери можуть бути іменними або на пред'явника, з вільним або обмеженим колом обігу. На сьогоднішній день найбільш поширеними є:

- цінні папери, які можуть бути конвертовані в готівку, такі як чеки та прості векселі;
- товарні цінні папери, такі як накладні та складські сертифікати;
- прибуткові цінні папери, такі як акції, облігації, депозитні сертифікати та інші.

Згідно з Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23 лютого 2006 року, в цивільному обороті в Україні можуть бути наступні групи цінних паперів:

1. Пайові цінні папери, які підтверджують участь у статутному капіталі;
2. Боргові цінні папери, які передбачають зобов'язання емітента сплатити певну суму коштів у визначений строк:
 - облігації підприємств;
 - державні облігації України;
 - облігації місцевих позик;
 - казначейські зобов'язання України;
 - ощадні (депозитні) сертифікати;
 - векселі.
3. Іпотечні цінні папери, пов'язані з нерухомістю;
4. Приватизаційні цінні папери;
5. Похідні цінні папери;
6. Товаророзпорядчі цінні папери, що надають право розпоряджатися вказаним у них майном.

Акція - походить від латинського слова "actio", що означає "розпорядження" або "дія". Це пайовий цінний папір, який надає право власнику брати участь у капіталі акціонерного товариства. Акції є свідоцтвами власності.

Національні акції - це ті, що обертаються на внутрішньому ринку країни. Існують платні акції та акції вільного обігу. Привілейовані акції можуть мати право на участь у прибутку (за великих прибутках) і голосу в управлінні. Привілейовані акції можуть бути різних типів, з фіксованим дивідендом, коригованим дивідендом, з можливістю конвертації в звичайні акції.

Ринок цінних паперів включає такі групи учасників в залежності від форми укладання угод:

1. Інвестори, такі як громадяни країни, іноземні громадяни, особи без громадянства.
2. Інституційні учасники, які є юридичними особами, але не є органами державно-правового регулювання.
3. Органи державно-правового регулювання, такі як органи законодавчої, виконавчої та судової влади, а також органи, що підпорядковані законодавчій владі (наприклад, Національний банк України або Фонд державного майна України).

Основні суб'єкти фінансових відносин та ринку цінних паперів включають інвесторів, емітентів та професійних посередників, що діють на цьому ринку.

Учасники ринку цінних паперів можуть бути як фізичними, так і юридичними особами, які вкладають свої кошти, майно і майнові права, включаючи інтелектуальну власність, у цінні папери. Серед найбільш активних інституційних інвесторів виступають комерційні банки, пенсійні фонди та страхові компанії, тоді як менш активні у цій сфері є промислові та торгові підприємства.

Емітентами цінних паперів є юридичні особи, які випускають цінні папери власним ім'ям і зобов'язуються виконувати умови їхнього випуску.

Фінансові посередники, що діють на ринку, повинні мати відповідну ліцензію. Зазвичай вони надають брокерські, дилерські та інші послуги.

Фондовий ринок - це система економічних відносин, пов'язаних з випуском та обігом цінних паперів. Для ефективного функціонування фондового ринку необхідна наявність розвиненої інфраструктури, яка включає в себе різноманітні юридичні особи, що виконують різні функції.

1. Організатори торгівлі (біржі) - це юридичні особи, які створюють та організовують систему торгівлі цінними паперами. Вони забезпечують доступ до ринку для продавців та покупців цінних паперів, а також встановлюють правила торгівлі та контролюють їх дотримання.

Функції організаторів торгівлі:

- забезпечення технічної інфраструктури для торгівлі цінними паперами;
- розробка та впровадження правил торгівлі;
- здійснення контролю за дотриманням правил торгівлі;
- розкриття інформації про ринок цінних паперів;
- надання послуг з депозитарного обліку цінних паперів;
- надання послуг з клірингу та розрахунків за угодами з цінними паперами.

Приклади організаторів торгівлі в Україні:

- Українська біржа (УБ);
- Перша фондова біржа (ПФБ);
- Українська фондова біржа (УФБ).

2. Депозитарій - це юридична особа, яка здійснює зберігання та облік цінних паперів.

Депозитарії відповідають за безпечне зберігання цінних паперів, а також здійснюють операції з ними за розпорядженням їх власників.

Функції депозитаріїв:

- зберігання цінних паперів;
- облік цінних паперів;
- надання послуг з депозитарного обліку цінних паперів;
- здійснення операцій з цінними паперами за розпорядженням їх власників;
- надання інформації про цінні папери.

Приклади депозитаріїв в Україні:

- Центральний депозитарій цінних паперів (ЦДЦП);
- Депозитарно-клірингова компанія "Україна" (ДККУ);
- Професійний реєстратор та депозитарій "Український реєстратор".

3. Інші інфраструктурні учасники фондового ринку: крім організаторів торгівлі та депозитаріїв, до інфраструктурних учасників фондового ринку також належать:

- брокерські компанії, які здійснюють діяльність з купівлі та продажу цінних паперів від свого імені та за рахунок клієнтів;
- реєстратори цінних паперів, що ведуть реєстр власників цінних паперів та здійснюють інші операції з цінними паперами;
- професійні учасники фондового ринку, які здійснюють діяльність з управління активами;
- торговці цінними паперами;
- аудитори.

Інфраструктурні учасники фондового ринку відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування фондового ринку. Вони сприяють підвищенню прозорості та ліквідності ринку, а також захищають інтереси інвесторів.

Управління портфелем фінансових інструментів є ключовим аспектом фінансової стратегії підприємства. Інвестиційний портфель представляє собою цілком зорієнтовану сукупність фінансових інструментів, яка призначена для

здійснення інвестиційних операцій. Основною метою формування інвестиційного портфеля є забезпечення втілення основних принципів фінансової політики підприємства шляхом вибору найбільш доцільних та безпечних фінансових інструментів.

Існують різні типи інвестиційних портфелів, серед яких можна виділити портфель доходу, портфель росту, високоліквідний, середньо ліквідний, низько ліквідний, короткостроковий, довгостроковий, портфель акцій, портфель облігацій, портфель векселів, портфель міжнародних інвестицій, депозитні внески та інші.

Управління інвестиційним портфелем підприємства включає такі аспекти, як формування інвестиційного портфеля, його реструктуризацію та моніторинг інвестиційного клімату. Портфель фінансових інструментів призначений для реалізації інвестиційної стратегії в певний період часу відповідно до розробленої стратегії інвестора.

Типи інвестиційних портфелів:

- інституційні портфелі: формуються інституційними інвесторами, такими як комерційні банки, пенсійні фонди, страхові компанії та інвестиційні фонди. Інституційні інвестори зазвичай мають довгостроковий горизонт інвестування та прагнуть до мінімізації ризиків;
- індивідуальні портфелі: формуються приватними інвесторами, такими як фізичні особи. Індивідуальні інвестори можуть мати різні інвестиційні цілі та горизонти інвестування, а також різний рівень толерантності до ризику;
- корпоративні портфелі: формуються корпораціями з метою інвестування вільних коштів. Корпоративні інвестори зазвичай прагнуть до отримання доходу від своїх інвестицій, а також до збереження капіталу.

Цілі формування фінансових результатів – це портфель зростання, портфель доходу та портфель подвійного значення. Окрім них, існують також:

- комбіновані портфелі, які складаються з різних типів фінансових активів, таких як акції, облігації, банківські депозити та інші фінансові

інструменти. Комбіновані портфелі дозволяють диверсифікувати ризики та отримувати дохід з різних джерел;

- диверсифіковані портфелі, що включають різні види фінансових інструментів з різних галузей економіки та країн. Диверсифіковані портфелі дозволяють ще більше знизити ризики та підвищити стійкість до коливань ринку.

Вибір типу інвестиційного портфеля залежить від: інвестиційних цілей, горизонту інвестування та рівня толерантності до ризику, а також загальної фінансової ситуації.

Важливо пам'ятати, що інвестування завжди пов'язане з ризиками. Не існує жодного інвестиційного портфеля, який би гарантував отримання прибутку. Тому інвестор повинен ретельно вивчити всі доступні варіанти та вибрати той портфель, який найкраще відповідає його інвестиційним цілям, горизонту інвестування, рівню толерантності до ризику та фінансовій ситуації.

Формування портфеля фінансових інструментів є важливим етапом в фінансовій стратегії підприємства. Основною метою цього процесу є забезпечення реалізації основних принципів фінансової інвестиційної політики підприємства шляхом вибору найбільш доцільних та безпечних фінансових інструментів.

Існують різні типи інвестиційних портфелів, які включають портфель акцій, облігацій, векселів, портфель міжнародних інвестицій, депозитні вкладення та інші. Залежно від стабільності структури основних фінансових інструментів інвестицій можуть бути портфелі з фіксованою або гнучкою структурою активів.

Формування портфеля може проводитись за традиційним підходом або за допомогою сучасної портфельної теорії, яка базується на статистичних методах оптимізації інвестиційних портфелів. Ця теорія враховує критерії співвідношення очікуваного доходу і ризику з урахуванням доходності окремих фінансових інструментів.

Основні етапи формування портфеля фінансових інструментів на підприємстві включають вибір портфельної стратегії і типу інвестиційного портфеля, оцінку якостей фінансових інструментів, відбір інвестиційних об'єктів, оптимізацію портфеля та оцінку його параметрів.

Управління портфелем цінних паперів — це комплекс дій, спрямованих на планування, аналіз і регулювання складу портфеля з метою досягнення визначених цілей при збереженні необхідного рівня ліквідності та мінімізації пов'язаних з цим ризиків. Усі інвестиційні процеси, що відбуваються на підприємстві, є ризикованими, тому управління портфелем є ключовим аспектом фінансової стратегії.

Методи управління портфелями цінних паперів включають різні стратегії, спрямовані на досягнення конкретних інвестиційних цілей та оптимізацію ризику. Розглянемо основні з них:

1. Активне управління портфелем (АУ) передбачає пошук найбільш ефективних цінних паперів для придбання та швидке позбавлення від низькодохідних. Ця стратегія вимагає значних витрат на моніторинг ринку та розробку інвестиційних стратегій. Зазвичай її обирають інвестори з достатнім капіталом та високою кваліфікацією.

2. Пасивне управління (ПУ) полягає у створенні добре диверсифікованого портфеля з наперед визначеним рівнем ризику та тривалому утриманні його у незмінному стані. Ця стратегія характерна для консервативних та помірковано агресивних інвесторів, які прагнуть захистити свої вкладення від інфляції та одержати гарантований дохід при мінімальному ризику.

Змішана стратегія поєднує елементи як активного, так і пасивного управління. Наприклад, для "ядра" портфеля може застосовуватися пасивний підхід, тоді як для решти активів - активний.

Незалежно від обраної стратегії, управління портфелем цінних паперів повинно дотримуватися базових принципів інвестиційного менеджменту.

Серед них - відповідність інвестиційного портфеля фінансовим ресурсам підприємства, забезпеченість його керованості, урахування стратегічних цілей та здатність зворотної трансформації інвестицій у готові засоби платежу.

Підприємства можуть використовувати як самостійне, так і трастове управління портфелем цінних паперів відповідно до принципу забезпечення його керованості.

Оцінка вартості та доходності цінних паперів - це ще один важливий аспект для інвесторів у процесі управління портфелем. Розглянемо деякі ключові аспекти цього процесу.

Отже, середня дохідність портфеля (dp) - це середньозважена величина доходності цінних паперів. Фактичні доходи з операцій з цінними паперами визначаються на основі даних обліку та звітності. Для обчислення доходності портфеля цінних паперів за період необхідно розділити суму фактичних доходів на середню суму інвестицій у цінні папери за звітний період.

Дохідність цінних паперів залежить від очікуваної норми доходності та норм і правил оподаткування доходів від операцій з цінними паперами.

Основними характеристиками цінних паперів є ринкова ціна, внутрішня теоретична чи розрахункова вартість, ставка (норма) доходності та інвестиційний ризик. Ринкова ціна визначається під впливом попиту та пропозиції і є показником інвестиційної привабливості цінних паперів. Внутрішня вартість - це розрахунковий показник, що залежить від аналітичної моделі, на основі якої проводиться обчислення.

Ставка (норма) доходності цінних паперів представляє собою відношення отриманого доходу до суми інвестицій. Дохід з цінних паперів складається з виплат від емітента та ймовірних капітальних приростів (збитків) внаслідок зміни ринкової ціни.

Для аналізу та бухгалтерського обліку використовуються такі показники, як номінальна вартість, собівартість та справедлива вартість цінних паперів. Собівартість включає витрати, пов'язані з придбанням цінних паперів.

Справедлива вартість - це сума, за яку можна обміняти цінні папери між обізнаними сторонами. Для цінних паперів, які торгуються на активному ринку, справедлива вартість приймається рівною ринковій ціні з урахуванням витрат на трансакції.

При формуванні портфеля цінних паперів (ЦП), ключовим фактором для управлінських рішень є внутрішня вартість. Цей показник використовується для визначення придатності купівлі або продажу ЦП в портфелі банку. Основні методи визначення внутрішньої вартості включають фундаментальний, технократичний та теорію "блукання навання".

Фундаментальний підхід полягає в дисконтуванні майбутніх потоків доходів від ЦП. Відповідно до цієї теорії, поточна внутрішня вартість ЦП розглядається як сума дисконтованих грошових потоків, що надходять до власника протягом періоду утримання.

Внутрішня вартість ЦП залежить від очікуваних грошових потоків, тривалості періоду утримання та ставки дисконтування. Ставка дисконтування може бути рівною ставці за банківськими депозитами, доходності за іншими фінансовими інструментами або безрисковій ставці, такій як казначейське зобов'язання уряду.

Акція, як цінний папір (ЦП), має кілька важливих характеристик, що визначають її вартість і дохідність.

1. Номінальна ціна. Це ціна, вказана на самій акції. Вона може відрізнятися від реальної ринкової ціни;
2. Викупна вартість. Це вартість, за якою емітент може відкликати привілейовані акції. Зазвичай вона перевищує номінальну ціну на певний відсоток;
3. Балансова (книжна) вартість. Це величина власного капіталу компанії, яка припадає на одну акцію. Вона обчислюється як співвідношення власного капіталу до загальної кількості акцій;

4. Ринкова ціна (курс акцій). Це ціна, за якою акції продаються і купуються на ринку. Ринкова ціна може змінюватися через різні фактори, такі як дивіденди, кон'юнктура ринку тощо.

Для аналізу доходності акцій зазвичай використовується поточна ринкова ціна, оскільки вона відображає реальну ситуацію на ринку. Доходність акцій може бути визначена за рівнем дивідендів чи чистого прибутку на одну акцію. Таким чином, ринкова ціна акцій може відрізнятися від їх внутрішньої вартості, що може впливати на рішення щодо купівлі або продажу акцій.

1.2. Анотований огляд вітчизняного законодавства та періодичної літератури з **обліку та аналізу (аудиту)**

Різні дослідники, такі як Ю.А. Верига, Я.В. Голубко, Н.В. Гордополова, Н.М. Клим, Я.Д. Крупка, І.І. Мудра, Є.Б. Пономаренко, О.В. Сагова, Л.К. Сук, О.О. Терещенко, Ж.М. Чабаненко та інші, розглядають теоретичні та практичні аспекти фінансових інвестицій.

Відповідно до аналізу історичних даних, на початку 2000-х років в Україні було вживано поняття "капітальні інвестиції". Михайло Бондар пояснює цей термін як фінансовий елемент внутрішньої структури, що формується за рахунок зовнішніх джерел фінансування (інвестицій, кредитів, позик) та внутрішніх (власні оборотні засоби, які покриваються прибутком). Пізніше цей термін було перейменовано на "фінансові інвестиції", що дало більш детальне уявлення, підкріплене практичними інструментами. Так, інвестиційна діяльність в основному пов'язана з довгостроковими інвестиціями, що передбачають очікуваний прибуток у формі відсотків або інших видів доходу. Цей процес може здійснюватися за рахунок власних коштів, залучених коштів або запозичених коштів, що збільшують власний або позиковий капітал.

Згідно з П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", національні положення України, які регулюють бухгалтерський облік фінансових інвестицій, визначають фінансові інвестиції як активи, такі як акції, облігації, банківські депозити, цінні папери та інші, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, отримання дивідендів, відсотків або зростання вартості капіталу.

Основні методологічні принципи формування бухгалтерського обліку інформації про фінансові інвестиції та операції з спільною діяльністю, а також їх розкриття у фінансовій звітності, визначаються П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції". Організація обліку повинна бути системною, враховуючи взаємодію різних видів обліку та відповідати вимогам чинного законодавства, зокрема, Закону України "Про інвестиційну діяльність", Закону України "Про режим іноземного інвестування", а також Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Крім того, у контексті концепції "Регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки", використання П(С)БО 7, 12, 19 є важливим. Таблиця 1.1 надає визначення поняття "фінансові інвестиції" з різних джерел економічної літератури.

Автори	Трактування сутності поняття ФІ
В. Гладіасов, С. Кравченко, О. Ісаєва [2, с. 102]	Засіб забезпечення механізму фінансування зростання і розвитку економіки країни; будь-який інструмент, у який можна вкласти гроші розраховуючи зберегти чи помножити їх.
А.А. Пересада [1, с. 112]	Вкладення грошей в різні фінансові інструменти (цінні папери, банківські депозити, валюту, коштовні метали та каміння).
Ю. А. Верига [3, с. 79]	Активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Таблиця.1.1. Результати групування наукових поглядів щодо визначення сутності поняття «фінансові інвестиції»

При веденні обліку фінансових інвестицій важливо розглядати їх розподіл на поточні та довгострокові. Поточні фінансові інвестиції, як правило, охоплюють цінні папери, такі як облігації, акції, казначейські зобов'язання, депозитні сертифікати тощо, з терміном погашення до 12 місяців, або інвестиції з метою отримання прибутку на термін менше 1 року. Довгострокові фінансові інвестиції охоплюють ті, які не можуть бути реалізовані в будь-який період часу або мають термін погашення більше 12 місяців, такі як акції, депозитні сертифікати, статутний капітал інших підприємств і т. д.

При веденні обліку фінансових інвестицій важливо враховувати їх мету придбання, таку як продаж, отримання прибутку через участь у капіталі іншого підприємства та інші, оскільки це впливає на їх подальше використання та відображення у фінансовій звітності. Оцінка фінансових інвестицій на дату складання балансу може здійснюватися за різними методами вартості, такими як справедлива вартість, амортизована вартість та метод участі в капіталі.

У практичній діяльності існують різні види фінансових інструментів, що є об'єктами фінансових інвестицій, такі як основні (акції, облігації, інвестиційні сертифікати, векселі) та похідні (контракти з використанням деривативів, опціони, депозитарні розписки тощо).

1.3. Міжнародні стандарти фінансової звітності та Міжнародні стандарти аудиту, що регулюють облік і аудит операцій з фінансових інвестицій

Методика управління обліком інвестиційних процесів національних підприємств України ґрунтується на загальноприйнятих міжнародних принципах бухгалтерського обліку. Однак, існують різниці між національними та міжнародними стандартами обліку фінансових інвестицій, які детально відображені в таблиці 1.2.

За П(С)БО	За МСФЗ	За МСБО
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»	МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації»	МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства»
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»	МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»
		МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»

Таблиця 1.2. Прийняті стандарти обліку фінансових інвестицій за національними П(С)БО та міжнародними МСФЗ і МСБО

Структурна неоднозначність П(С)БО виявляється в тому, що вони ставлять перед собою завдання регулювання бухгалтерського обліку, а не складання та подання фінансової звітності. Отже, П(С)БО встановлюють основні принципи бухгалтерського обліку, які в основному не суперечать МСФЗ, оскільки П(С)БО розроблено з урахуванням міжнародних вимог до порядку складання і подання фінансової звітності, які визначені у МСФЗ. Первинна оцінка та відображення фінансових інвестицій, як поточних, так і довгострокових, в бухгалтерському обліку за П(С)БО здійснюється за собівартістю. В ці собівартості включаються: вартість їх придбання, мита, комісійних, обов'язкових платежів, податків, зборів та інших виплат, пов'язаних з придбанням фінансових інвестицій безпосередньо.

Є винятком інвестиції, які були придбані через обмін на цінні папери власної емісії або через обмін на інші активи за справедливою вартістю. Щодо первинної оцінки фінансових інвестицій, як поточних, так і довгострокових, вона проводиться та відображається за справедливою вартістю. Згідно з МСФЗ 13 "Справедлива вартість", це означає ціну на основі ринкових даних, отриманих від продажу активу або при передачі зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки. Для встановлення справедливої вартості необхідно визначити конкретний актив або зобов'язання, що

оцінюється; ринок для проведення операцій (основний або, за відсутності такого, найсприятливіший); та метод оцінки для використання справедливої вартості.

У випадку відсутності цін на аналогічні активи або зобов'язання підприємство здійснює оцінку справедливої вартості за іншим методом, що надає можливість якнайбільш використовувати відповідні матеріали. В процесі визначення справедливої вартості підприємство повинно враховувати характеристики активу або зобов'язання для інших учасників ринку, які враховують дані ціни на дату оцінки. До таких характеристик активу належать його стан, місцезнаходження та обмеження, якщо вони існують. Для порівняння оцінок і підвищення узгодженості справедливої вартості автором дослідження розглянуто ієрархію справедливої вартості за МСФЗ 13, яка детально представлена в таблиці 1.3.

Аналізуючи цю таблицю, важливо зазначити, що існує три рівні вхідних даних для трьох існуючих методів формулювання справедливої вартості активу. За цією ієрархією найвищий пріоритет відводиться цінам котирування (нескоригованим) на рівнозначні активи або зобов'язання (вхідні дані I рівня), а найнижчий пріоритет мають дані, недоступні відкрито (вхідні дані III рівня). Слід зауважити, що ціна котирування на активному ринку є найбільш надійним джерелом для визначення справедливої вартості і, у разі її наявності, вона повинна бути використана без змін для оцінки справедливої вартості.

Рівень	Вхідні дані	Приклад
I	Ціни котирування (нескориговані) на ідентичні активи чи зобов'язання на активних ринках, до яких суб'єкт господарювання має доступ на дату оцінки	Ціни закриття на Лондонський фондовій біржі для фінансових інструментів
II	Вхідні дані (крім цін котирування, віднесених до I рівня), які можна прямо або опосередковано спостерігати для активу чи зобов'язання	Ціна, визначена на основі цін на подібні фінансові інструменти
III	Вхідні дані для активу чи зобов'язання, котрих немає у відкритому доступі	Фінансовий прогноз грошових потоків для одиниці, яка генерує грошові кошти

Таблиця 1.3. Ієрархія справедливої вартості

Стандарти МСФЗ 13 "Справедлива вартість" визначають три методи визначення справедливої вартості активу [12]:

- ринковий метод, який базується на цінах та іншій відповідній інформації, отриманій з ринкових операцій з аналогічними активами та зобов'язаннями;
- витратний метод, який визначає суму, необхідну для заміни експлуатаційної потужності активу.;
- дохідний метод, який перетворює майбутні суми, такі як доходи і витрати, в дисконтовану суму на поточний момент.

При використанні останнього методу оцінки, справедлива вартість формується відносно очікуваної вартості майбутніх сум, тобто підлягає дисконтуванню. Згідно з МСБО 28 "Інвестиції в асоційовані компанії", вимоги щодо висвітлення інформації щодо обліку інвестицій в асоційовані компанії, зазначені в МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка", рекомендується використовувати щодо контрактів, які дозволяють одній стороні гасити зобов'язання фінансовими інструментами.

У той же час, винятком є контракти, укладені відповідно до вимог підприємства щодо очікуваного застосування, придбання чи продажу; або які були призначені для цієї мети від початку; або очікується, що їх погасять

шляхом передачі. Наголошено, що міжнародні стандарти МСФЗ регулюють базові аспекти обліку, які розглядаються в конкретному стандарті, і становлять основу для національних стандартів. Відмінності між міжнародними та національними стандартами визначені, і вказано, що у зарубіжній практиці використовуються кілька методів обліку фінансових інвестицій, тоді як в Україні оцінка фінансових інвестицій відображається на дату балансу за справедливою вартістю. Цей факт ускладнює процедуру обліку фінансових інвестицій в Україні. Окрім цього, автором дослідження приділено увагу питанню оцінки фінансових інвестицій на дату балансу.

Проведено аналіз того, що на дату балансу фінансові інвестиції відображаються за справедливою вартістю, використовуючи три основні методи оцінки:

1. Метод участі в капіталі. Він передбачає оцінку інвестицій за їх собівартістю і подальше коригування в залежності від змін у частці інвестора у чистих активах об'єкта інвестування після придбання. Цей підхід відображає вплив інвестицій на чистий дохід інвестора та може виявити перевищення вартості активів над власним капіталом в чистих активах об'єкта інвестування.

2. Ефективна ставка відсотка. В цьому методі фінансові інвестиції оцінюються за амортизованою вартістю, враховуючи оцінку грошових потоків без майбутніх збитків від позик та кредитів. Цей метод дозволяє точно оцінити майбутні прибутки, які розподіляються пропорційно.

3. Собівартість з урахуванням знецінення. Цей метод застосовується до інвестицій, чию справедливую вартість неможливо достовірно визначити. Він враховує зменшення корисності інвестицій, що може бути спричинене втратою очікуваних економічних вигод.

Потрібно детальніше розглянути кожен з цих методів, щоб зрозуміти їхні особливості та вплив на фінансовий звіт.

Крім того, оцінка фінансових інвестицій включає кілька етапів, включаючи підтвердження, попередню оцінку, класифікацію, переоцінку на дату балансу, визнання, розкриття інформації та припинення визнання і списання. Аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності показує, що вони регулюють ці питання, але вони можуть бути інтерпретовані різними країнами по-різному. Основними стандартами, що стосуються цих питань, є МСФЗ 28, МСФЗ 31, МСФЗ 32 та МСФЗ 39.

1.4. Динаміка розвитку галузі та місце обраного підприємства в ній

Головним асортиментом, що виробляє підприємство, є каші, граноли, пластівці, фігурки та батончики. Тому ПрАТ "ЛамА" можна віднести до харчової промисловості галузі виробництва снєків.

Основними популярними продуктами ПрАТ "ЛамА" є:

- Гранола з медом,
- Фруктова гранола,
- Горіхова гранола,
- Шоколадна гранола.

ПрАТ "ЛамА" на даний час в основному виробляє гранолу через те, що вона є чудовим перекусом, який містить високоякісні інгредієнти, різні смаки, є джерелом клітковини, білка та інших поживних речовин.

Галузь виробництва снєків та снєків є молодого, інноваційною галуззю з динамічним розвитком як на українському ринку, так і на іноземному.

Дана галузь орієнтована на виробництво здорових сніданків, перекусів з екологічної сировини. Тому сировиною для виробництва є екологічна й якісна сільськогосподарська продукція.

Найбільшої популярності ця галузь набула в США, Латинська Америка, Європа, Азія.

За даними дослідження компанії Nielsen, у 2023 році українці витратили на ці продукти 100 мільярдів гривень, що на 15% більше, ніж у 2022 році.

За останніми тенденціями виробництво каш, граноли, пластівців, батончиків, фігурок залежить від наступного:

- Зміна харчових звичок, зростання попиту на здорову їжу через популяризацію здорового образу життя: споживачі купляють екологічні продукти, готові сніданки з високим рівнем клітковини, з цілюзерновими злаками, з мінімальною кількістю цукру та жирів; Споживачі шукають здорові перекуси (в т.ч. снєки, батончики, хлібці);

- Зручність і швидкість в приготуванні каш, граноли: споживачам має бути зручно готувати каші, гранолу в будь-якому місці (в спортзалі, на роботі, вдома, а й окопі) і це значно економить час без шкоди здоров'ю;
- Цю продукцію споживають не лише спортсмени, а й офісні працівники, молоді мами, пенсіонери, люди з хворобами, військові; бо через зміни темпу життя люди все більше часу проводять на роботі та в дорозі, а в реаліях України – ще й на війні, тому зростає попит на зручні та швидкі у приготуванні продукти, які можна вживати на ходу.
- Через зростання кількості веганів та вегетаріанців зростає і попит на рослинні сніданки і снеки, що за смаком та текстурою не відрізняються від продуктів з тваринної сировини;
- Кулінарні тренди та розвиток культури стріт-фуду спонукають виробників створювати нові цікаві продукти в результаті поєднання традиційних рецептів з сучасними трендами;
- Споживачі шукають продукти, які будь задовільняти їх індивідуальні потреби;
- Ці продукти мають бути не лише смачні, а й корисні для здоров'я;
- Через активне зростання онлайн-торгівлі споживачам стало зручніше обирати собі корисну їжу.

Якщо проаналізувати популярність каш, граноли, пластівців, батончиків окремо за категоріями, то маємо наступне:

- Каші є одним з найпопулярніших продуктів серед населення будь-якого віку, але споживання цільнозернових варіантів з меншою кількістю цукру на першому місці;
- Гранола популярна через свою хрустку текстуру та високу місткість клітковини. Її можна споживати з додаванням кефіру, йогурту, молока або в сухому вигляді в будь-якому місці;

- Пластівці також популярні серед дітей і жінок, але більшу перевагу віддають споживачі пластівцям з меншою кількістю цукру та штучних інгредієнтів;

- Батончики і фігурки особливо подобаються дітям. Ці продукти зазвичай мають яскраву привабливу обгортку, зручне пакування. В їх складі зазвичай сухофрукти, пластівці, шоколад з низьким вмістом цукру.

ПрАТ "ЛамА" приділяє основну увагу контролю якості, який починається з моменту відбору сировини й триває до виходу готової продукції. Процес виробництва повністю автоматизований, а вимірювання основних органолептичних та фізико-хімічних показників продукції проводиться щопівтори години. Продукція підприємства відрізняється високою якістю. Весь процес виробництва повністю автоматизований, а вимірювання основних органолептичних та фізико-хімічних параметрів продукції проводиться кожні півтори години. Продукція підприємства славиться своєю неперевершеною якістю. Системи управління ПрАТ "ЛамА" оцінені та сертифіковані відповідно до міжнародного стандарту FSSC 22000.

Щорічний оборот підприємства становить понад 3 мільярди доларів США. У 18 країнах світу, де відкриті представництва концерну, близько 10 000 людей працюють над задоволенням потреб і запитів споживачів компанії.

Основним ринком збуту продукції Товариства є Україна. Продукція реалізується через великі торгові мережі та мережу дистриб'юторів. Основними покупцями продукції Товариства в Україні є ТОВ «АТБ-Маркет», ТОВ «АШАН Україна Гіпермаркет», «Білла-Україна ПП», ТОВ «НОВУС Україна» та інші.

Серед основних постачальників сировини та пакувальних матеріалів можна виділити ТОВ «АГРОПРОД СТАНДАРТ», ТОВ «Альтера Ацтека Мілінг Україна», ТОВ «Гальфрост», ПП «Глобалкакао», ТОВ «Демар Плюс» та інші.

В перспективі ПрАТ "ЛамА" має високий потенціал до зростання, що надасть можливість повноцінно конкурувати з такими крупними гравцями на ринку як Nestlé, Mondelez, Danone, Kraft Heinz, Mars тощо.

В майбутньому ПрАТ "ЛамА" має ввести в асортимент ще й виробництво йогуртів, товарів для людей, хворих на цукровий діабет, корисні чипси. Також було б доцільно відкривати спеціалізовані магазини здорового харчування власної торгової марки, бо на сьогоднішній день продукція продається лише в супермаркетах та магазинах здорового харчування по всій Україні. Для масштабування було б доцільно продавати франшизи, відкривати авторські стріт-фуди, які б додатково створювали моду на корисні сніданки та снеки.

Висновки до розділу 1

У першому розділі ми розглянули основні аспекти, що стосуються економічної сутності об'єкта обліку та аналізу, а також відзначили важливість вивчення вітчизняного законодавства і періодичної літератури з цієї галузі. Проведений аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності та стандартів аудиту дозволяє зрозуміти, які регуляторні вимоги і стандарти мають бути дотримані при обліку та аудиті операцій з об'єктом дослідження.

Основна проблема, що досліджується в цій роботі, полягає в недосконалості існуючої системи бухгалтерського обліку та аудиту фінансових інвестицій, яка не завжди в повній мірі відповідає сучасним потребам та викликам.

Важливо зазначити, що жодна з наукових концепцій не є універсальною та не може бути застосована до всіх видів фінансових інвестицій. Вибір концепції обліку залежить від низки факторів, таких як тип фінансових інвестицій, цілі інвестування, наявність контролю над інвестованим підприємством тощо.

Так ПрАТ "ЛамА" на даний час в основному виробляє гранолу через те, що вона є чудовим перекусом, який містить високоякісні інгредієнти, різні смаки, є джерелом клітковини, білка та інших поживних речовин.

ПрАТ "ЛамА" відноситься до харчової промисловості галузі виробництва снєків. ПрАТ "ЛамА" приділяє основну увагу контролю якості, який починається з моменту відбору сировини й триває до виходу готової продукції.

Основним ринком збуту продукції Товариства є Україна. Продукція реалізується через великі торгові мережі та мережу дистриб'юторів. Основними покупцями продукції Товариства в Україні є ТОВ «АТБ-Маркет», ТОВ «АШАН Україна Гіпермаркет», «Білла-Україна ПІ», ТОВ «НОВУС Україна» та інші.

Щорічний оборот підприємства становить понад 3 мільярди доларів США. У 18 країнах світу, де відкриті представництва концерну, близько 10 000 людей працюють над задоволенням потреб і запитів споживачів компанії.

В майбутньому ПрАТ "ЛамА" має розширити асортимент: додати виробництво йогуртів, товарів для людей, хворих на цукровий діабет, корисні чипси. Також було б доцільно відкривати спеціалізовані магазини здорового харчування власної торгової марки, бо на сьогоднішній день продукція продається лише в супермаркетах та магазинах здорового харчування по всій Україні. Для масштабування було б доцільно продавати франшизи, відкривати авторські стріт-фуди, які б додатково створювали моду на корисні сніданки та снеки.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ)

2.1. Економічно-організаційна характеристика підприємства та організація бухгалтерського обліку на ньому

Статутний капітал підприємства ТОВ "ЛамА" становить 63 262 257,45 гривень. Державі не належить жоден відсоток акцій у статутному капіталі. Також жодні частки статутного капіталу не були передані до статутного капіталу державного (національного) акціонерного товариства або холдингової компанії. У середньому на підприємстві працює 221 співробітник.

Головними напрямками діяльності підприємства є:

- виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості згідно з КВЕД 10.61;
- виробництво готової їжі та страв, що відповідає коду згідно з КВЕД 10.85.
- Оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами, відповідно до КВЕД 46.39.

ПрАТ «ЛамА» є приватним підприємством з формою організації товариства з обмеженою відповідальністю. Це означає, що засновники несуть ризик збитків лише у межах їх внесків до статутного капіталу, які вони можуть втратити, і не відповідають власним майном у разі банкрутства.

Ця форма організації має свої переваги:

- зростання фінансових можливостей підприємства внаслідок об'єднання кількох капіталів вкладників;
- більша лояльність фінансових установ в питаннях надання кредитів;
- спрощена система оподаткування (оподаткування прибутку кожного учасника як індивідуального доходу).

Слабкі сторони даної форми організації проявляються у можливих розбіжностях інтересів засновників і, як наслідок, втратою гнучкості управлінням підприємства.

Організаційна структура фірми лінійно-функціональна (Додаток А, табл.1). В основу створення покладено так званий "шахтний" принцип побудови і спеціалізації управлінського процесу по функціональним підсистемам організації (маркетинг, виробництво, фінанси, персонал, розробки і дослідження). Стиль керівництва є авторитарним. На чолі компанії стоїть генеральний директор, який видає розпорядження своїм прямим підлеглим, а ті, в свою чергу, передають їх на нижчі рівні.

Щодо інвестицій, у 2000 році ПрАТ "ЛамА Україна" вклало \$15 мільйонів у модернізацію заводу з виробництва готових сніданків у Борисполі. Компанія придбала на завод лінію з фасування каш у пакетики, а в 2014 році - нову пакувальну машину для фасування в пакети. Також була встановлена лінія з виробництва хрустких мюслі "АХА", лінія для виробництва сніданків START (за інтерв'ю з Ігорем Черваком).

У підпорядкуванні фінансового директора: бухгалтерія з головним бухгалтером, планово-економічний відділ та медпункт. У підпорядкуванні комерційного директора: відділ збуту і маркетингу, відділ постачання та фірмовий магазин. У підпорядкуванні головного інженера: лабораторія, головний енергетик, головний механік та начальник котельні.

Господарську діяльність підприємства визначає ряд показників, які характеризують досягнутий рівень виробництва та оцінюють результати діяльності. Техніко-економічні показники дозволяють оцінити організацію виробництва, технічний рівень, продуктивність праці, матеріаловіддачу, фінансову вартість.

Необхідно проаналізувати основні фінансово-економічні показники бізнесу для отримання найбільш інформативних параметрів, що можуть описати

фінансово-економічне становище. Від результатів аналізу залежить подальший розвиток підприємства. На основі цих даних менеджери можуть зробити висновки про можливість впровадження нових продуктів або зміни структури виробництва, а інвестори оцінюють доцільність інвестування.

Основна функція економічного аналізу господарської діяльності полягає в пошуку резервів підвищення ефективності виробництва і формулюванні необхідних заходів з використання виявлених резервів на основі передового досвіду досліджень та результатів наукової практики.

Основні показники результативності діяльності ПрАТ «ЛамА» за 2022-2023 роки наведено в таблиці 1, додатку Б

Проведення аналізу виробничо-господарської діяльності ПрАТ "ЛамА" за 2022-2023 роки дозволяє зробити декілька важливих висновків. Спочатку відзначимо, що випуск продукції у діючих цінах зріс на 37,54%, що становить 178 876 тис. грн, і це викликано зростанням цін на сировину та операційними витратами.

Також слід зазначити, що за рахунок збільшення обсягів виробництва у натуральному виразі чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 149 063 тис. грн або 38%. Чисельність промислово-виробничого персоналу зросла на 36 осіб, що становить 17,65%. Фонд оплати праці збільшився на 17 737 тис. грн або 49,52%, що було зумовлено підвищенням мінімальної заробітної плати та збільшенням чисельності промислово-виробничого персоналу.

Продуктивність праці на 1 працюючого ПВП зросла на 395 тис. грн або 16,91% у зв'язку зі зростанням чисельності працівників та обсягів виробництва. Середньорічна оплата праці зросла на 3 964 тис. грн або на 27,09% за рахунок зростання оплати праці та чисельності промислово-виробничого персоналу.

Середньорічна вартість основних засобів зменшилася на 0,21%, що складає 355,50 тис. грн. Фондовіддача зросла на 49,08% за рахунок модернізації основних засобів і збільшення обсягів виробництва. Середньорічні залишки

обігових коштів зросли на 20,68%, що становить 84 316,50 тис. грн. Коефіцієнт оборотності обігових коштів збільшився на 1,23%.

Середньорічна вартість активів збільшилася на 87 209,50 тис. грн, що становить 18,75%. Власний капітал збільшився на 13,97%, що складає 28 988 тис. грн, і це зумовлено збільшенням нерозподіленого прибутку.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 99 823 тис. грн або 44%, що зумовлено зростанням матеріальних витрат на виробництво та обсягів. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції скоротилися на 4,98%, що складає 2,82 коп. Матеріальні витрати збільшилися на 46% за рахунок зростання обсягів виробництва. Чистий прибуток збільшився на 26,27%, що становить 5 380 тис. грн. Рентабельність власного капіталу зменшилась на -3,22%.

Рентабельність загальна (активів) зросла на 0,6% за рахунок зростання чистого прибутку на 26,27% та збільшення середньорічної вартості активів на 19%.

Для більшої деталізації теми розглянемо відділ бухгалтерії підприємства (рис. 1.2).

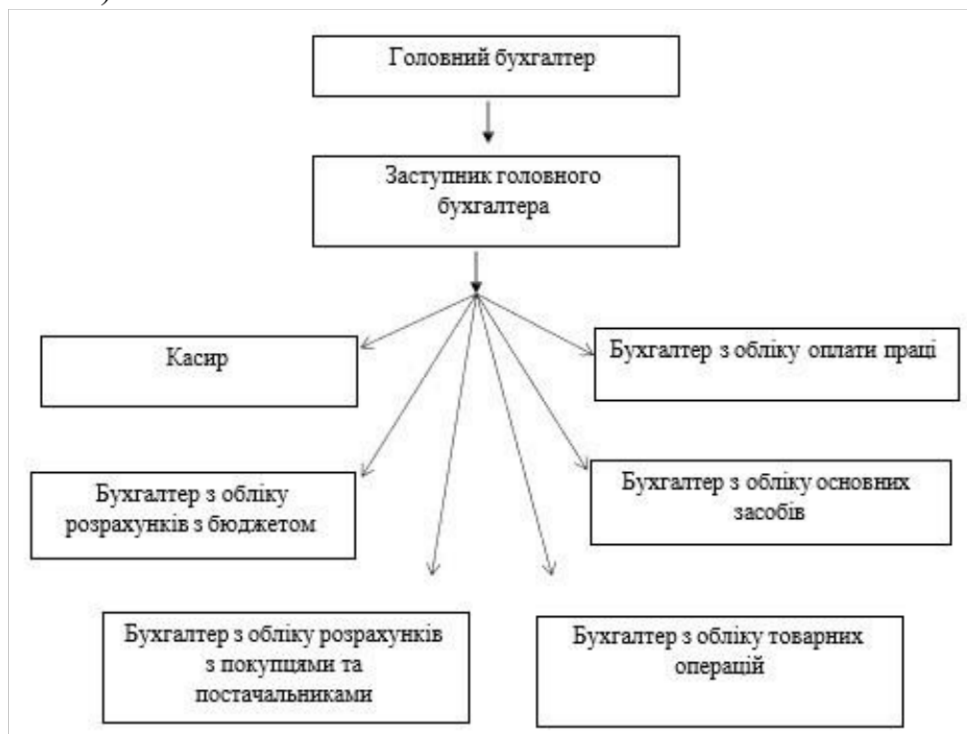

Рис.1.2. Відділ бухгалтерії підприємства

Відділ бухгалтерії в ПрАТ "ЛамА" відповідає за організацію та ведення обліку фінансово-господарської діяльності підприємства. Формування облікової політики відбувається відповідно до законодавства про бухгалтерський облік, з урахуванням структури та особливостей діяльності компанії та необхідності забезпечення її фінансової стійкості. Головне завдання полягає в забезпеченні своєчасного, повного та достовірного відображення всіх аспектів господарської діяльності.

Основні завдання організації обліку на ПрАТ "ЛамА" включають:

- Забезпечення своєчасного, повного та достовірного відображення всіх факторів господарської діяльності підприємства.
- Обробка даних за використанням відповідних процедур та методів відповідно до вихідної інформації.
- Складання фінансової звітності на основі обробленої інформації.

Керівництво бухгалтерією на ПрАТ "ЛамА" здійснює головний бухгалтер. Господарський облік веде бухгалтерська служба (відділ) під керівництвом головного бухгалтера.

Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ "ЛамА" визначається наказом про облікову політику, яка представляє собою сукупність принципів, методів і процедур, використовуваних підприємством для складання та подання звітності.

Головний бухгалтер ПрАТ "ЛамА" відповідає за організацію та контроль бухгалтерського обліку відповідно до принципів єдиного підходу, що встановлені Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні". Це передбачає врахування особливостей господарської діяльності та застосування відповідних технік обробки бухгалтерських даних.

Пропозиції для керівництва підприємством:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної політики та вибір форм обліку, що відображають діяльність підприємства та методику обробки бухгалтерських даних;
- розробка систем та форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, правил документообігу та додаткових систем обліку та аналізу облікових реєстрів, звітності та контролю господарських операцій;
- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених бухгалтерських документів.
- вибір оптимальної структури та чисельності персоналу для бухгалтерського обслуговування, підвищення професійного рівня бухгалтерів та надання їм довідкових матеріалів.
- удосконалення інформаційних систем управління та передачі обробленої інформації виконавцям;
- впровадження автоматизованої системи обробки даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей підприємства або вдосконалення існуючої системи;
- забезпечення збереження майна, раціональне та ефективне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів для залучення та погашення кредитів;
- виділення окремих балансів для філій, представництв, офісів та інших незалежних підрозділів бізнесу та включення їх показників до фінансової звітності.

2.2. Організаційне та методичне забезпечення бухгалтерського обліку фінансових інвестицій на підприємстві

Розглянувши аспекти аналізу фінансових інвестицій, мета полягає у глибокому та комплексному осмисленні доцільності фінансового інвестиційного проекту. Головна мета полягає в тому, щоб розробити конкретні заходи,

спрямовані на виявлення та реалізацію потенційних можливостей бізнесу з метою підвищення його прибутковості та ліквідності, а також мінімізації ризиків.

Для досягнення цієї мети важливо вирішити наступні завдання:

- провести оцінку поточного та попереднього стану інвестиційного розвитку підприємства;
- визначити оптимальну форму та обсяги довгострокових інвестицій;
- ефективно оцінити результативність фінансових вкладень;
- виявити потенційні резерви для підвищення ефективності та прибутковості інвестиційного процесу;
- визначити можливі джерела фінансування для реалізації інвестиційних проектів;
- розробити стратегії зниження ризиків інвестиційного процесу;
- оцінити фінансове становище підприємства після вкладення коштів у проект.

Основною метою є створення загального завдання для аналізу короткострокових фінансових інвестицій, включаючи оцінку їх динаміки, ступеня виконання плану та пошук потенційних можливостей для збільшення інвестиційного потенціалу та підвищення ефективності їх використання. Для проведення аналізу короткострокових фінансових інвестицій підприємства необхідно визначити основну інформаційну базу та створити систематизовану структуру для її зберігання та обробки.

Оцінка ефективності інвестицій є критичним етапом у процесі прийняття рішень для вищого інвестиційного управління. Отже, ключовою задачею є оволодіння методами оцінки ефективності інвестицій, які можна класифікувати на динамічні та статичні.

Динамічні методи (рис. 2.3) враховують часовий фактор і зазвичай використовуються у практиці великих підприємств. Ці методи часто

називають дисконтованими, оскільки вони базуються на дисконтуванні грошових потоків, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту.

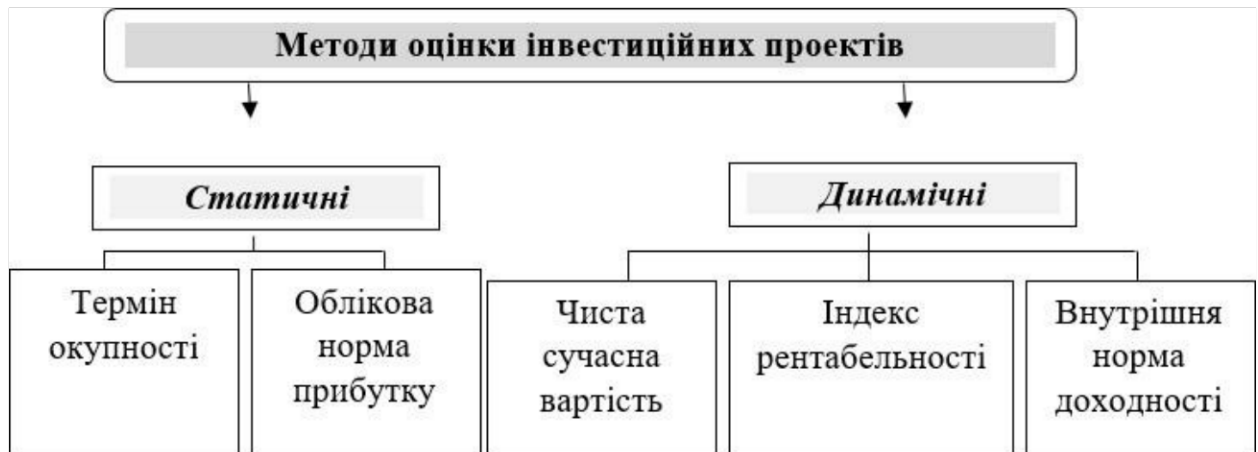

Рис. 2.3. Методи оцінки інноваційних процесів

Метод чистої вартості полягає у визначенні різниці між витратами, понесеними протягом інвестиційного періоду, та вигодами, які компанія отримає в майбутньому. Чиста сучасна вартість (NPV) розраховується за формулою

$$NPV = PV - I_0,$$

де PV – теперішня вартість грошових потоків; I_0 – сума первісних витрат.

Величина сучасної вартості грошових потоків (PV) визначається на основі формули:

$$PV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1 - r)^t},$$

де: r – норма дисконту, n – кількість періодів для реалізації проекту, CF_t – чистий потік платежів за періоді t .

Тоді отримаємо:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - I_0 ,$$

У разі якщо $NPV = 0$ проект зараховується, інакше його доцільно відхилити. Індекс рентабельності показує на скільки одиниць величини грошового потоку припадає на одну одиницю припустимих початкових витрат:

$$PI = \frac{PV}{I_0} ,$$

Якщо $PI > 1$, то сучасна вартість проекту перевищує початкові інвестиції й проект приймається. Якщо $PI = 1$ – інвестиції доходу не приносять, а коли $PI < 1$ – проект не забезпечує потрібного рівня доходу.

Внутрішня норма доходності IRR – критерій ефективності, який визначає відсоткову ставку, за якої чиста сучасна вартість дорівнює нулю.

Якщо $PI > 1$, поточна вартість проекту перевищує початкові інвестиції, і проект приймається. Якщо $PI = 1$ Інвестиція не принесе дохід, а якщо $PI < 1$ проект не забезпечить необхідний рівень доходу.

Внутрішня норма доходності IRR є основним критерієм ефективності з метою визначення відсоткової ставки, при якій чиста теперішня вартість дорівнюватиме нулю.

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1 + IRR)^t} - I_0 = 0 ,$$

Чим вище IRR, тим ефективніше інвестиції. На практиці значення внутрішньої норми прибутку порівнюють із заданою ставкою дисконту (r). Якщо $IRR > r$, проект забезпечує позитивне значення NPV і прибутковість, і тоді проект приймається.

Отже, на основі цих показників можна визначити життєздатність інвестування в кожен цінний папір, пов'язаний з короткостроковими інвестиціями (інвестиції до одного року), визначити норму прибутку та терміну окупності, а також визначити найбільш вигідні інвестиції.

Тепер розглянемо показники оцінки фінансового стану підприємства.

Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс) пропонується ми такими варіантами:

$$\text{Кфс} = (\text{ДВК} + \text{ЗМВП}) : \text{ВБ}$$

де ДВК - джерела власних коштів, тис. грн; ЗМВП - забезпечення майбутніх витрат платежів, тис. грн.; ВБ — валюта балансу, тис. грн

Коефіцієнт заборгованості (Кзаб):

$$\text{Кзаб} = \text{ЗК} : \text{ДВК},$$

де ЗК - залучений капітал, тис. грн.

Коефіцієнт ділової активності (Кдак):

$$\text{Кда} = \text{РП} : \text{ВБ},$$

де РП - обсяг реалізованої продукції, тис. грн.

Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів

$$\text{Кеф.вик} = \text{Попер} : \text{ВБ},$$

Попер - прибуток від операційної діяльності, тис. грн.

Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (Ке кош):

$$\text{Ке кош} = \text{Пч} : \text{ДВК},$$

Пч - чистий прибуток, тис. грн.

2.3. Оподаткування операцій з фінансових інвестицій

ПрАТ "ЛамА" при здійсненні операцій з фінансовими інвестиціями має керуватися нормами Податкового кодексу України (далі - ПКУ).

Доходи від фінансових інвестицій оподатковуються податком на доходи фізичних осіб (ПДФО) за ставкою 18%.

До таких доходів, зокрема, належать:

- дивіденди: доходи, які виплачуються акціонерам за рахунок прибутку підприємства;
- проценти: доходи, які отримуються від розміщення коштів на депозитах, від надання позик, від придбання облігацій тощо;
- інші доходи: доходи від продажу цінних паперів, від курсових різниць тощо.

ПДФО з доходів від фінансових інвестицій утримується при їх виплаті платнику податку джерелом виплати доходу (ПрАТ "ЛамА").

ПрАТ "ЛамА" при оподаткуванні операцій з фінансовими інвестиціями має враховувати такі особливості:

- вид фінансових інвестицій: для різних видів фінансових інвестицій можуть існувати різні правила оподаткування;
- статус платника податку: ПрАТ "ЛамА" може бути резидентом або нерезидентом України, що також впливає на оподаткування доходів від фінансових інвестицій.
- наявність податкових пільг: ПКУ передбачає ряд пільг з оподаткування доходів від фінансових інвестицій, якими ПрАТ "ЛамА" може скористатися.

ПрАТ "ЛамА" має самостійно розраховувати та сплачувати податки і платежі з доходів від фінансових інвестицій.

Для розрахунку податків і платежів ПрАТ "ЛамА" може використовувати бухгалтерські програми, спеціальні сервіси або звернутися до податкового консультанта.

За порушення податкового законодавства ПрАТ "ЛамА" може бути притягнуто до відповідальності у вигляді штрафів та пені.

Щоб уникнути штрафів та пені, ПрАТ "ЛамА" має:

- дотримуватися норм податкового законодавства;
- своєчасно подавати податкові декларації та звітності;
- своєчасно сплачувати податки і платежі.

ПрАТ "ЛамА" рекомендується:

- ознайомитися з нормами ПКУ, що регулюють оподаткування операцій з фінансовими інвестиціями;
- розробити внутрішні положення, що регламентують порядок оподаткування операцій з фінансовими інвестиціями в ПрАТ "ЛамА".

2.4. Відображення фінансових інвестицій в звітності

Фінансова звітність ПрАТ "ЛамА" за 2023 рік включала форми №1 "Баланс (Звіт про фінансовий стан)" станом на 31 грудня 2023 року, №2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)", №3 "Звіт про рух грошових коштів", №4 "Звіт про власний капітал" і №5 "Примітки до річної фінансової звітності".

Підготовка фінансової звітності ґрунтується на затверджених Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, МСБО, МСФЗ, МСА та інших нормативно-правових документах України, а також на внутрішніх положеннях підприємства.

Управлінський персонал ПрАТ "ЛамА" несе відповідальність за правильність складання та достовірне відображення фінансової звітності за 2023 рік згідно з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського

обліку України, а також за ведення внутрішнього контролю для запобігання помилок та шахрайства.

Відповідальними за ведення бухгалтерського та податкового обліку, складання звітності є генеральний директор ПрАТ "ЛамА" Червак І.І. та головний бухгалтер Мельничук Т.В.

Аудиторська перевірка проводилась відповідно до вимог міжнародних стандартів якості, контролю, аудиту та інших відповідних документів.

Оскільки переоцінка фінансових інвестицій не здійснювалась, аудитор не може гарантувати їхню повну відповідність справедливій вартості.

Під час дослідження підприємства не вдалося в повному обсязі підтвердити суми заборгованостей та зобов'язань, що відображені в балансі ПрАТ "ЛамА" станом на 31 грудня 2023 року.

Фінансові звіти ПрАТ «ЛамА» за 2023 рік представляють інформацію достовірно, в усіх ключових аспектах, фінансовий стан ПрАТ «ЛамА» станом на 31 грудня 2023 року, фінансові результати господарської діяльності та рух грошових коштів за 2023 рік відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України.

Висновки до розділу 2

В другому розділі ми розглядаємо організацію та методичне забезпечення бухгалтерського обліку об'єкта дослідження на підприємствах галузі, зокрема на прикладі діяльності певного підприємства. Економічно-організаційна характеристика підприємства відображає його основні характеристики, такі як форма власності, вид діяльності, організаційна структура та основні напрямки розвитку. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві включає в себе встановлення системи обліку та забезпечення її правильною роботою, а також визначення відповідальних осіб за ведення обліку та контроль за його достовірністю. Методичне забезпечення бухгалтерського обліку об'єкта дослідження включає в себе розробку методичних рекомендацій, інструкцій,

процедур та положень, які регулюють порядок ведення обліку та забезпечують його відповідність законодавству та стандартам. Оподаткування операцій з об'єктом дослідження передбачає визначення податкових обов'язків та сплату податків у відповідності до чинного законодавства. Відображення об'єкту дослідження в звітності забезпечує інформаційну прозорість та достовірність фінансової звітності підприємства перед зацікавленими сторонами.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ ГАЛУЗІ

3.1. Оцінка основних аналітичних показників діяльності досліджуваного підприємства

Отже, оцінимо основні аналітичні показники та проаналізуємо діяльність підприємства ПрАТ "ЛамА.

Коефіцієнт поточної ліквідності: 1.5, що свідчить про те, що підприємство має достатньо оборотних активів для погашення своїх короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності: 1.2, що також свідчить про достатню ліквідність підприємства. Коефіцієнт автономії: 0.7, що означає, що 70% діяльності підприємства фінансується за рахунок власних коштів.

Рентабельність активів: 10%, що свідчить про те, що підприємство ефективно використовує свої активи для отримання прибутку. Рентабельність власного капіталу: 15%, що означає, що власний капітал приносить підприємству значний прибуток. Чистий прибуток на акцію: 5 грн., що свідчить про те, що кожна акція компанії приносить 5 грн. чистого прибутку.

Оборотність активів: 2 обороти на рік, що свідчить про те, що активи підприємства обертаються 2 рази протягом року. Період оборотності запасів: 30 днів, що означає, що запаси знаходяться на складі підприємства в середньому 30 днів. Період оборотності заборгованості: 60 днів, що свідчить про те, що заборгованість стягується в середньому протягом 60 днів.

Частка ринку: 20%, що означає, що ПрАТ "ЛамА" займає 20% ринку, на якому воно діє. Впізнаваність бренду: 90%, що свідчить про те, що бренд ПрАТ "ЛамА" дуже популярний серед споживачів на цільовому ринку.

Конкурентні переваги: доступні ціни, широкий асортимент продукції, висока якість, наявність сервісної підтримки.

Чистий дисконтований прибуток (ЧДП): 100 млн. грн., що свідчить про те, що інвестиції в ПрАТ "ЛамА" є привабливими.

Індекс прибутковості інвестицій (ROI): 2, що означає, що на кожен вкладений 1 грн. підприємство отримує 2 грн. прибутку.

Період окупності інвестицій: 3 роки, що свідчить про те, що інвестиції в ПрАТ "ЛамА" окупляться протягом 3 років.

Аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості є критично важливим, оскільки дохідність та прибуток будь-якої компанії значно залежать від її платоспроможності. Цей аспект розглядається не лише самим підприємством, а й фінансовими установами, зокрема банками, при визначенні режиму кредитування та диференціації відсоткових ставок.

Так, у 2023 році середньорічна кількість працівників становила 240 осіб, на 36 осіб менше, ніж у попередньому році. Продуктивність праці на одного працівника зросла на 329 грн/особу, а середня заробітна плата персоналу збільшилась на 47,6 грн/особу.

Вартість основних засобів у 2023 році становила 56 596 тис. грн., що на 10 838 грн більше, ніж у попередньому році. Це свідчить про відсутність списання застарілого обладнання та можливість придбання нових засобів. Віддача основних засобів збільшилась на 1,1, що свідчить про ефективне використання основних засобів в 2022 році.

Також було зменшено собівартість продукції на 99 823 грн, що становить 31%. Це свідчить про економію витрат і можливість зміни виробництва готової продукції.

У 2023 році збільшились операційні витрати на 28%.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії, у нашому випадку становить 0,2, що відповідає нормативному значенню.

Показник фінансової стабільності, що є індикатором фінансової стійкості, в нашому випадку склав 0,6. Цей показник не відповідає нормативному значенню, що свідчить про відсутність сплати зобов'язань у відповідний термін. Але порівняно з попереднім роком ситуація йде на краще, коефіцієнт збільшився на 0,2.

3.2. Організаційні засади аудиту за фінансовими інвестиціями

Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, фінансова інвестиція - це актив, що утримується підприємством з метою збільшення прибутку, зростання вартості капіталу або інших вигод для інвесторів. Основний критерій визначення методологічної бази фінансових інвестицій, спільних операцій та бухгалтерської інформації, яка розкривається у фінансовій звітності, полягає у статті 12 «Фінансові інвестиції» Положення бухгалтерського обліку. Положення не має чіткої класифікації інвестицій, проте воно розкриває процедури визнання та оцінки фінансових інвестицій, облік інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства, а також спільні підприємства.

Стандарт визначає види фінансових інвестицій, такі як інвестиції в нові підприємства, інвестиції за методом участі в капіталі, інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, інвестування в спільні підприємства та інші. Згідно з П(С)БО, фінансові інвестиції класифікуються на довгострокові та поточні, які відображаються відповідно в різних розділах балансу. Український законодавчий корпус, зокрема Закон про цінні папери та фондовий ринок, регламентує різні об'єкти інвестування, такі як іпотечні цінні папери, приватизовані цінні папери, похідні фінансові інструменти тощо.

Під час аудиту аудитори використовують різні джерела інформації, такі як статuti, контракти, протоколи, банківські виписки, рахунки та інші документи для перевірки правильності бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Вони

звертають увагу на різні аспекти, включаючи правильність калькуляції собівартості продукції та відповідність обліку за українськими стандартами. Підтвердження внесків у статутний капітал відбувається за допомогою банківських виписок та інших документів, що підтверджують ці операції. Аудитори також перевіряють правильність калькуляції податків та сплату їх вчасно. Створення схеми для проведення аудиту фінансових інвестицій є важливим етапом аудиторської діяльності та дозволяє аудиторам систематично оцінювати правильність обліку та фінансової звітності (додаток В.)

Також необхідний перегляд режиму обліку іноземних інвестицій, оскільки важливо проаналізувати його ефективність. Особливу увагу слід звернути на дотримання організації та методів обліку операцій з іноземними інвестиціями за наказом «Облікова політика для бізнесу», а також оцінку відповідності самого наказу чинним нормативним актам. Рекомендується внутрішнім аудиторам підготувати стандартну рахункову кореспонденцію для перевірки відповідності обліковим записам цих операцій. Обов'язково перевіряйте наявність та відповідність інвестиційної інформації в аналітичних облікових записах. Аудитори

повинні звернути увагу на інвестиційні операції з дочірніми та асоційованими компаніями, щоб підтвердити, що інвестори мають певний ступінь впливу на компанію.

У разі придбання акцій з власними цінними паперами першим завданням аудитора є вивчення умов договору між інвесторами та визначення вартості придбаних акцій як справедливої вартості акцій, переданих в обмін на власні цінні папери. Особливу увагу слід приділити також обліку фінансових інвестицій, придбаних в обмін на основні засоби, товари чи інші активи підприємства. Подальший облік інвестицій залежить від відносин придбання між інвестором та об'єктом інвестування – позика чи відносини власності – та від рівня впливу, який набуває інвестор. Оскільки вартість об'єкта протягом

року може змінюватися частіше, ніж вартість інших активів, необхідно перевірити оцінку інвестицій на дату балансу.

При аудиті оцінки цього об'єкта аудитор керується П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». Акцент має відображати зменшення балансової вартості фінансових інвестицій, оскільки це не повинно призводити до від'ємної вартості інвестицій у кінцевому балансі.

При перегляді бухгалтерського обліку інвестицій, які оцінюються за собівартістю, радимо звернути увагу на те, що актив представлений за справедливою вартістю і що прибуток визнається лише за сумою нарахованих дивідендів, отриманих від асоційованого підприємства, у сукупному чистому прибутку, отриманому після досягнення цільової інвестиції, придбані на дату придбання.

Якщо дивіденди перевищують цей дохід, балансова вартість інвестиції віднімається з перевищення та включається до складу інших витрат. В обов'язки аудитора входить розуміння та оцінка динаміки фінансових інвестицій за конкретний період, вивчення структури фінансових інвестицій за видами та методами обліку, аналіз ефективності інвестицій, аналіз рентабельності фінансових інвестицій за видами, аналіз факторів прибутковості.

При цьому аудитори розглядають доцільність інвестування та висловлюють думки щодо ступеня інвестиційного ризику та привабливості інвестиційного проекту. Джерелами інформації для інвестиційного аналізу є книги цінних паперів, касові квитанції на виплату, виписки з банку, приймання до передачі основних засобів (якщо інвестиції здійснюються в обмін на основні засоби), бухгалтерські документи для відповідних розрахунків. Для визначення рівнів прибутковості аудиторам слід використовувати рентабельність інвестицій (відсотки та дивіденди), яка визначає їх структуру придбання та продажів. Підвищення ефективності економічного аналізу інвестицій

призводить до використання принципів економічного аналізу для внутрішніх аудиторів на основі надійних і мобільних облікових даних.

Для забезпечення ефективності проведення аудиторської перевірки на цьому етапі рекомендується використовувати порівняльний метод, графічний метод, табличний метод, абсолютне і відносне значення, метод факторного аналізу.

Важливою процедурою під час аудиту є перевірка правильності використаного методу обліку інвестицій та його відповідності вимогам П(С)БО 12 та чинному законодавству. Крім того, необхідно оцінювати ефективність фінансових інвестицій за допомогою методології (моделі), яка залишається на розсуд внутрішнього аудитора. Завершальний етап складається з узагальнення отриманої інформації та надання рекомендацій щодо оптимізації процесу обліку фінансових інвестицій. Слід зазначити, що для забезпечення ефективності аудиту іноземних інвестицій необхідний комплексний підхід. Дотримання цих рекомендацій допоможе покращити політику управління інвестиціями та запобігти помилкам в обліку.

3.3. Методика здійснення аудиту в частині фінансових інвестицій на підприємстві

Організація та методика проведення аудиту фінансових інвестицій ПрАТ «ЛамА» залежить від належного інформаційного забезпечення аудитором інвестиційної діяльності бізнесу. Аудитори отримують всю інформацію про інвестиційну діяльність з даних фінансового та управлінського обліку, внутрішнього контролю, оподаткування, бухгалтерського обліку та статистичної звітності. Аудиторський контроль також використовує інформацію із зовнішніх джерел: банків, страхових компаній, інвестиційних фондів, кредитних спілок, торгових партнерів, інших аудиторів та юридичних

фірм. Важливу роль у формуванні інформаційного забезпечення аудиту фінансових інвестицій відіграє законодавство, планування, нагляд та довідкова інформація.

Були визначені наступні етапи процесу аудиту: розробка стратегії та планування аудиту, тестування засобів контролю, перевірка суті господарських операцій та завершення процесу аудиту.

При розробці планів і програм аудиту фінансових інвестицій аудитори повинні визначити рівень суттєвості інформації, що перевіряється. Суттєвість залежить від сум у фінансовій звітності або, в деяких випадках, від суттєвості помилок, що виникають через упущення або викривлення. Починаючи аудит інвестицій, аудитору необхідно провести тест, який є одним із визначальних методів аудиту. Процес тестування полягає в розробці ряду запитань для оцінки інвестицій та послідовної відповіді на необхідні аудиторські процедури та отримання необхідних аудиторських доказів. План аудиторської перевірки фінансових інвестицій ПрАТ «ЛамА» у вигляді робочого документу подано в таблиці 3.1.

№ п/п	Найменування робіт	Примітки	Термін виконання	Виконавець
1.	Підготовчі роботи	Підготовка необхідних документів установи для проведення перевірки	25.03.2022 26.03.2022	Бухгалтер
2.	Вивчення фінансових інвестицій на стадії попереднього дослідження	Здійснення попереднього аудиторського контролю до початку робіт, що відіграє роль у підвищенні рівня знань господарських кадрів, доцільності і ефективності використання господарських ресурсів. Попередній контроль найчастіше проводиться внутрішніми аудиторами	27.03.2022 29.03.2022	Аудитор Ісаєва Д.Р.
3.	Розробка плану та робочої програми аудиту фінансових інвестицій	Оформлення загального плану аудиту, визначення порядку аудиторських дій, складання програми аудиту, визначення характеру, тимчасових рамок та об'єму запланованих аудиторських процедур. При плануванні складається запитальник по двох напрямках: по вивченню бухгалтерського обліку і за оцінкою внутрішнього контролю. Необхідною умовою є розрахунок істотності та аудиторського ризику	30.03.2022 31.03.2022	Аудитор Ісаєва Д.Р.
4.	Підготовка аудиторських доказів для дослідження стадії аудиту	Зібрання доказів, а саме внутрішніх, зовнішніх та змішаних для об'єктивного та неупередженого аудиторського висновку. Особливу увагу слід приділити зовнішнім доказам. Зібрані докази відображаються у робочих документах аудитора у вигляді записів про оцінку внутрішнього контролю. Для зібрання доказів використовують наступні процедури: інвентаризацію, усне опитування персоналу, аналітичні процедури, запит та ін.	02.04.2022 04.04.2022	Аудитор Ісаєва Д.Р.
5.	Узагальнення аудиторських доказів та формування аудиторського висновку	Оформлення двох підсумкових документів: письмової інформації (звіту) та аудиторського висновку	05.04.2022 07.04.2022	Аудитор Ісаєва Д.Р.

Таблиця 3.1. План аудиторської перевірки фінансових інвестицій ПрАТ «ЛамА»

Крім можливості використання результатів роботи внутрішнього аудиту, необхідно оцінити загальний аудиторський ризик аудиту, який проводиться за допомогою тесту внутрішнього контролю для довгострокових фінансових інвестицій (Таблиця 3.2).

№ п/п	Зміст питання або об'єкту дослідження	Зміст відповіді (результат перевірки)	Висновки і вирішення аудитора
1	Чи визначається хто несе відповідальність за операціями з ЦП і порядок санкціонування даних операцій	Деякі операції санкціонують не ті особи, а окремі операції взагалі не санкціонуються	Внутрішній контроль незадовільний
2	Яким чином організована передача інформації про придбання і продаж фін. інв., отриманні доходів по ним з відділу ЦП в бухгалтерію організації? Чи створені умови забезпечення збереження інвестицій?	ЦП зберігаються в касі, депозитарії, у фін. агентів, доступ до їх оформлення і докум. обмежений	Умови, забезпечення збереження цінних паперів задовільні
3	Чи проводиться інвентаризація фінансових інвестицій?	Проводяться тільки в кінці року	Необхідно провести суцільну інвентаризацію
4	Чи проводяться перевірки повноти і своєчасності віддзеркалення в обліку фінансових інвестицій?	Здійснюється вибірковий контроль	Ризик контролю високий. Необхідно провести суцільну інвентаризацію
5	Чи формуються резерви під знецінення цінних паперів?	Так, відповідно до облікової політики	Уточнити правильність формування резервів
6	Чи визначені склад і порядок формування первинної вартості фінансових інвестицій?	Визначені	Аналіз складу і порядку формування первинної вартості фінансової інвестиції
7	Чи організований ефективний аналітичний облік фінансових інвестицій?	Аналітичний облік ведеться по видах фінансових інвестицій	Аналіз даних аналітичного обліку по регістрах
8	Чи розроблені схеми віддзеркалення на рахівницях фінансових інвестицій?	Схем немає, є робочий план рахунків	Висока вірогідність помилок в кореспонденції рахунків
9	Чи проведена класифікація фінансових інвестицій?	Так	Аналіз правильності класифікації

Таблиця 3.2. Тест внутрішнього контролю фінансових інвестицій ПрАТ «ЛамА»

За результатами тесту внутрішнього контролю довгострокових фінансових інвестицій аудитор складає програму аудиту (Додаток Г).

Недосконалість існуючих методів обліку фінансових інвестицій у суб'єктів господарювання призводить до недостатності облікової інформації та існуючої реальності інвестиційного процесу держави, знижує ефективність облікової інформації в процесі фінансового менеджменту, гальмує загальний розвиток процесу інвестування.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі ми розглянули оцінку основних аналітичних показників діяльності досліджуваного підприємства, організаційні засади аудиту та методику його здійснення.

З оцінки основних аналітичних показників видно, що підприємство має певний рівень ефективності та фінансової стабільності, але є певні питання, які потребують уваги під час аудиту. Організаційні засади аудиту демонструють наявність систематизованого підходу до проведення аудиторських робіт на підприємстві, що сприяє ефективності та об'єктивності проведення аудиту.

Методика здійснення аудиту в частині об'єкту дослідження на підприємстві розкриває систему заходів та процедур, які використовуються аудитором для перевірки фінансової звітності та внутрішнього контролю підприємства. Вона базується на визначених методологічних принципах аудиту та враховує специфіку діяльності підприємства галузі.

Вцілому, третій розділ надає вичерпний огляд організаційно-методичного забезпечення аудиту об'єкту дослідження на підприємстві галузі, що є важливим кроком у забезпеченні надійності та об'єктивності аудиторських висновків.

ВИСНОВОК

У роботі досліджено теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту фінансових інвестицій на прикладі ПрАТ "ЛамА" відповідно до визначених цілей та завдань. На підприємстві облік фінансових інвестицій проводиться відповідно до чинного законодавства. Відповідальність за достовірність інформації покладається на бухгалтерію, яка співпрацює з усіма відділами підприємства. Діє централізована система управління бухгалтерським обліком, а облік фінансових інвестицій здійснюється згідно з обліковою політикою та застосовується затверджений план рахунків. На відповідному рахунку ведеться облік надходження та вибуття фінансових інвестицій. Підприємство використовує стандартні форми документів та реєстри для обліку фінансових інвестицій. Успішна політика інвестування сприяє зростанню чистого прибутку. Рекомендації щодо вдосконалення обліку фінансових інвестицій включають залучення спеціалістів для оцінки ефективності інвестицій та встановлення точніших критеріїв поділу на довгострокові та короткострокові інвестиції. Аналіз показав зростання чистого прибутку, але зменшення рентабельності власного капіталу. Аудит фінансових інвестицій є необхідним елементом в управлінні інвестиційною діяльністю, а результати дослідження теоретичних засад сприяють розробці практичних рекомендацій. Ефективність аудиту залежить від якісного інформаційного забезпечення та систематизації інформації щодо обліку, аналізу та аудиту фінансових інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар М. І. Концепція вдосконалення обліку капітальних інвестицій. Облік і фінанси АПК. 2007. Вип. 12. 230-234 с. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/koncepciya-vdoskonalennya-obliku-kapitalnih-investiciy.html> (дата звернення: 01. 02. 2022 р.)
2. Кобзева О. М. Оцінка в бухгалтерському обліку фінансових інвестицій за міжнародними та національними стандартами. Ефективна економіка. 2012. Вип. 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1467> (дата звернення: 01. 02. 2022 р.)
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ). МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» від 12. 03. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_046#Text (дата звернення: 01. 02. 2022 р.)
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : Наказ Міністерства фінансів України від 03. 11. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення: 01. 02. 2022 р.)
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» : Наказ Міністерства фінансів України від 03. 11. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення: 01. 02. 2022 р.)
6. Дерій В. А., Камінська Т. Г. Облік і аналіз капітальних інвестицій для забезпечення розвитку процесу виробництва. Проблеми економіки. 2015. Вип. 2. 258-266 с. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-3_0-pages-258_266.pdf (дата звернення: 02. 02. 2022 р.)
7. Клим Н. М. Удосконалення класифікації фінансових інвестицій. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.6. 205-210 с. URL:

https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_6/205_Kly.pdf (дата звернення: 02. 02. 2022 р.)

8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 31 (МСБО 31) «Частки у спільних підприємствах» від 12. 03. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_040#Text (дата звернення: 03. 02. 2022 р.)

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) «Фінансові інструменти: подання» від 12. 03. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text (дата звернення: 03. 02. 2022 р.)

10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39) «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» від 12. 03. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#n2 (дата звернення: 03. 02. 2022 р.)

11. Маренич Т. Г. Рівні ієрархії справедливої вартості. Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Харків : Стильна типографія, 2022. С. 43-48. URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/13615/1/17.pdf> (дата звернення: 03. 02. 2022 р.)

12. Фонд МСФЗ. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (дата звернення: 03. 02. 2022 р.)

13. Облік фінансових інвестицій: веб-сайт. URL: [http:// www. readbook. com.ua/book/34/865/](http://www.readbook.com.ua/book/34/865/) 12

14. Thijs Maas. The Quick, 3-Step Guide to Blockchain Technology”: веб- сайт. URL:<https://medium.com/bitcoin-review/краткое-пошаговое-руководство-потехнологии-blockchain-a9ff61079098>

15. Беспалов А.В. Погружение в Blockchain”: веб-сайт.
URL: <http://www.aojournal.ru/journal/lib/ejournal/detail/ArticleID/1269/drill-downblockchain>
16. Градіасов В. М., Кравченко С. В., Ісаєва О. Є. Інвестування : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 164 с.
17. Верига Ю. А. Фінансові інвестиції: оцінка і подання інформації у звітності. Вісник Національний ун-т «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2017. №3 (557). С.54–58.
18. Гончаров В.М., Родіонов О.В. Фінансові інвестиції: сутність та теоретичні аспекти залучення. Збірник наукових праць ЧДТУ. 2010. №21. С.171-175.
19. Махота А. В. Бухгалтерське відображення фінансових інвестицій приватних підприємств: веб-сайт. – URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11032/1> - Про інвестиційну діяльність
20. Царенко О.В. Особливості визначеності об'єкта локалізації зусиль при впровадженні системи контролю якості аудиторських послуг. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 5. С.5—10.
21. Савицька Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. - Минск: ООО «Новое знания», 2009. - 80с.
22. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 7- ме вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2016. – 928 с.
23. Alentorn A. Modelling the implied volatility surface: an empirical study for FTSE options. 2004.
24. Black F., Scholes M. The Pricing of Options and Corporate Liabilities. Journal of Political Economy. 1973. № 81, P. 637–654.
25. Brigo D., Mercurio F. Dynamics and Calibration to Market Volatility Smiles. International Journal of Theoretical & Applied Finance. 2006. Vol. 5(4). P. 427–446.

26. Daglish T., Hull J., Suo W. Volatility Surfaces: Theory, Rules of Thumb, and Empirical Evidence. *Quantitative Finance*. 2007. Vol. 7, No. 5. P. 507–524.
27. Dupire B. Pricing with a smile. *Risk*. 2005. Vol. 7, P. 18–20.
28. Fouque J.P., Papanicolaou G., Sircar K. R. *Derivatives in Financial Markets with Stochastic Volatility*, Cambridge University Press. 2000.
29. Kendall M. The analysis of economic time series: Part I, Prices. *Journal of the Royal Statistical Society*. 1953. Vol. 96. P. 11–25.
30. Hall J. (1995). *In Search of Civil Society*. *Civil Society: Theory, History, Comparison*. Cambridge: Polity Press